

PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNIE W 2018 ROKU

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Warszawa, 2018 r.

Szanowni Państwo,

Przekazujemy Państwu najnowszy informator dotyczący płatności bezpośrednich na 2018 rok. Zawarte są w nim wszelkie niezbędne informacje o rodzajach płatności bezpośrednich o jakie można się ubiegać wraz z wymaganiami, które należy spełnić, aby je otrzymać.

Szczególnie zwracamy uwagę na zmiany jakie czekają nas od tego roku. Przede wszystkim po raz pierwszy wszystkie wnioski o przyznanie płatności bezpośrednich oraz płatności obszarowych z PROW (tzn. płatności rolnośrodowiskowe, ekologiczne, ONW i zalesienia) muszą być **składane wyłącznie w formie elektronicznej**.

Jest to przełomowe rozwiązanie. Świadczy ono o dynamicznym rozwoju cyfryzacji na polskiej wsi, jednocześnie jest nowym wyzwaniem zarówno dla polskich rolników, jak i administracji rolnej. Dlatego też zapewniamy, że nie pozostaniecie Państwo bez pomocy i wsparcia.

ARiMR przeprowadza szkolenia mające na celu przygotowanie pracowników Agencji, rolników, doradców (zatrudnionych zarówno w ODR-ach, jak i tych prywatnych), przedstawicieli Izb Rolniczych do korzystania z nowej aplikacji eWniosekPlus.

Aplikacja eWniosekPlus, dostępna na stronie internetowej ARiMR, została tak zaprojektowana, aby ułatwić Państwu wypełnianie i składanie wniosków o płatności. Aplikacja wyświetli na bieżąco wskazówki w zakresie uzupełniania pól i dołączania wymaganych załączników, jak również pokaże komunikaty o stwierdzonych brakach lub błędach we wniosku. Co ważne, zasady logowania się do aplikacji pozostają bez zmian.

Prawidłowo wypełnione wnioski w aplikacji eWniosekPlus nie będą wymagały dodatkowych wyjaśnień składanych przez rolników, co w konsekwencji przyspieszy obsługę wniosku oraz da szansę na wcześniejszą wypłatę płatności.

Serdecznie zachęcamy do zapoznania się z niniejszą lekturą. Jesteśmy przekonani, że zamieszczone tutaj informacje będą dla Państwa przydatne i pozwolą uniknąć kłopotów w ubieganiu się o płatności bezpośrednie.

Krzysztof Jurgiel
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Maria Fajger
Prezes ARiMR

Spis treści

Wstęp	5
Składanie wniosku i zmian	8
Podstawowe pojęcia	9
Płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego	10
Jednolita Płatność Obszarowa	10
Płatność dla młodych rolników	12
Płatność dodatkowa	14
Płatności w ramach dobrowolnego wsparcia związanego z produkcją	14
System dla małych gospodarstw	20
Płatność za zazielenienie – informacje podstawowe	21
Płatność za zazielenienie – ustalanie powierzchni gruntów ornych	22
Płatność za zazielenienie – dywersyfikacja upraw	23
Płatność za zazielenienie – trwałe użytki zielone	27
Płatność za zazielenienie – obszary proekologiczne (EFA)	28
Przyznanie płatności w przypadku: przekazania gospodarstwa rolnego, śmierci rolnika, rozwiązania albo przekształcenia rolnika albo wystąpienia innego zdarzenia prawnego	38
Normy i wymogi wzajemnej zgodności	39
Tabela 1. Przykładowe gatunki roślin kwalifikujące się do kategorii „trawy lub inne pastewne rośliny zielne”	41
Tabela 2. Wykaz roślin uprawianych a rodzaj wg klasyfikacji botanicznej	41
Tabela 3. Przykładowa lista gatunków, z których możliwe jest tworzenie mieszanek zaliczanych do obszarów proekologicznych (EFA)	47
Tabela 4. Przykładowa lista gatunków roślin bobowatych drobnonasiennych, które mogą być uprawiane jako wsiewka w uprawę główną	48
Ważne daty w roku 2018	50
Notatki	52

Niniejsza broszura ma przybliżyć rolnikowi zasady przyznawania płatności bezpośrednich i stanowić pomoc przy ubieganiu się o to wsparcie.

W roku 2018 uległy zmianie podstawowe zasady dotyczące sposobu składania wniosków:

- możliwość złożenia Oświadczenia potwierdzającego brak zmian w roku 2018 w odniesieniu do wniosku o przyznanie płatności złożonego w roku 2017,
- wnioski należy składać w formie elektronicznej za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus.

Oświadczenie potwierdzające brak zmian

W przypadku, gdy dane z wniosku i załączników do wniosku o przyznanie płatności na rok 2017 pozostawały aktualne także w odniesieniu do roku 2018, można było zamiast *Wniosku o przyznanie płatności na rok 2018*, złożyć *Oświadczenie potwierdzające brak zmian w 2018 roku w odniesieniu do wniosku o przyznanie płatności złożonego w roku 2017*.

Oświadczenie **mógł złożyć jedynie rolnik, który we wniosku o przyznanie płatności na rok 2017 deklarował powierzchnię gruntów ornych mniejszą niż 10 ha i ubiegał się wyłącznie:**

- o jednolitą płatność obszarową, płatność za zazielenienie, płatność dodatkową lub płatność związaną do powierzchni uprawy chmielu, lub płatność do owiec, lub płatność do kóz, lub płatność niezwiązaną do tytoniu, lub
- w ramach PROW 2007–2013 o wypłatę pomocy na zalesianie, lub
- w ramach PROW 2014–2020 o przyznanie płatności ONW lub przyznanie premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej.

Oświadczenia **nie mógł złożyć rolnik, który ubiegał się o jakąkolwiek inną płatność (niewymienioną powyżej).**

Od dnia 15 lutego do dnia 14 marca 2018 r. można było złożyć Oświadczenie na formularzu udostępnionym na stronie internetowej www.arimr.gov.pl. Termin ten nie podlega przywróceniu, co oznacza, że Oświadczenie złożone po tym terminie pozostawia się bez rozpatrzenia. Po złożeniu Oświadczenia, jeśli jest to zasadne, rolnik może złożyć zmianę do wniosku w terminie do dnia 1 czerwca 2018 r.

Wniosek w formie elektronicznej

Od 2018 r. wnioski o przyznanie płatności bezpośrednich oraz płatności obszarowych PROW składa się w formie elektronicznej za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus dostępnej na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa: www.arimr.gov.pl.

Aplikacja eWniosekPlus prowadzi przez cały proces wypełniania wniosku. Na działkach referencyjnych (ewidencyjnych) spersonalizowanych na podstawie wniosku z 2017 r. lub na dodanych nowych działkach referencyjnych, po wrysowaniu uprawy, zaznacza się wnioskowane do danej uprawy płatności oraz dodaje niezbędne załączniki, a pozostałe dane we wniosku wypełniane są automatycznie przez aplikację.

Aplikacja eWniosekPlus udostępnia rolnikom dane wygenerowane na podstawie danych z wniosku z 2017 r. Personalizacji podlegają wnioskowania o płatności (poza płatnością do bydła i płatnością do krów), dane dotyczące: działek referencyjnych, wrysowanych upraw/działek rolnych oraz powierzchni niezgłoszonych do płatności, wygenerowanych na podstawie danych z kampanii 2017 roku.

W aplikacji eWniosekPlus możliwe jest wypełnienie wniosku w **trybie uproszczonym** oraz **w trybie pełnym**.

TRYB UPROSZCZONY umożliwia przegląd danych we wniosku o przyznanie płatności i złożenie go bez konieczności edycji danych. Dostępny jest on dla:

- rolników uczestniczących w systemie dla małych gospodarstw oraz,
  - rolników, dla których powierzchnia gruntów ornych, zgodnie z bazą referencyjną ARiMR na działkach referencyjnych zadeklarowanych w roku 2017, wynosiła poniżej 10 ha,
- o ile nie ubiegają się o płatności rolnośrodowiskowe, płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatności ekologiczne i/lub płatności zalesieniowe.

W przypadku, gdy spełnione zostaną powyższe warunki, aplikacja eWniosekPlus automatycznie wyświetli Wniosek o przyznanie płatności 2018 w trybie uproszczonym. W trybie tym dostępna jest zakładka *Podsumowanie*, która umożliwia przegląd danych dotyczących: wnioskującego, wnioskowanych płatności, działek referencyjnych, działek rolnych oraz gruntów niezgłoszonych. Dla działek rolnych i gruntów niezgłoszonych, poza danymi alfanumerycznymi, prezentowana jest również mapa z wyrysowaną ich powierzchnią. Po zatwierdzeniu zgodności danych w zakresie rodzaju wnioskowanych płatności, jak również powierzchni i położenia konkretnych grup upraw oraz akceptacji oświadczeń, rolnik ma możliwość złożenia wniosku.

Dane wprowadza się w zakładkach *Wniosek* i *Mapa*. W zakładce *Podsumowanie* prezentowany jest przegląd danych we wniosku bez możliwości ich edycji. W przypadku konieczności edycji danych powierzchniowych poprzez np. dodanie lub usunięcie płatności lub działki referencyjnej, zmianę powierzchni zgłaszanej do płatności, nastąpi przejście do trybu pełnego.

W ramach trybu uproszczonego dopuszczalna jest jedynie modyfikacja w zakresie wnioskowania o płatności związane do zwierząt.

TRYB PEŁNY umożliwia pełną edycję danych we wniosku o przyznanie płatności na rok 2018 r. W trybie tym dostępne są trzy zakładki *Wniosek*, *Mapa* i *Podsumowanie*. W zakładce *Wniosek* między innymi: dokonuje się wyboru wnioskowanych płatności, dodaje się wymagane załączniki (np. umowę do płatności do pomidorów), deklaruje się zwierzęta do płatności do krów lub płatności do bydła z wykorzystaniem danych zawartych w bazie identyfikacji i rejestracji zwierząt. W zakładce *Mapa* można: dodawać i usuwać działki referencyjne, określać poszczególne uprawy, deklorować obszary proekologiczne – EFA (tylko na działkach referencyjnych wchodzących w skład gospodarstwa). Podczas rysowania upraw system podpowiada możliwe wnioskowania, np. w przypadku wyrysowania powierzchni uprawy buraka cukrowego aplikacja „zapyta” czy rolnik ubiega się również o płatność do powierzchni uprawy buraków cukrowych wraz z informacją o konieczności dołączenia umowy i w przypadku potwierdzenia, zaznaczy takie wnioskowanie. Na podstawie wyrysowanych powierzchni konkretnych upraw, system wykonuje agregację do działek głównych i podrzędnych, zarówno w części graficznej jak i alfanumerycznej.

Przykład: jeżeli rolnik wyrysuje przylegające do siebie powierzchnie uprawy: buraka cukrowego (0,50 ha), do której ubiega się także o przyznanie płatności do powierzchni uprawy buraków cukrowych i żyta ozimego (0,50 ha), jabłoni (0,50 ha), aplikacja automatycznie utworzy działkę rolną: A – JPO 1,50 ha oraz zapisze następujące działki podrzędne A1 – P burak cukrowy 0,50 ha i A2 – żyto ozime 0,50 ha. Część alfanumeryczna wniosku w zakresie: działek referencyjnych, powierzchni na działce referencyjnej (powierzchnia kwalifikującego się hektara, powierzchnia gruntów ornych, powierzchnie niezgłoszone do płatności), działek rolnych deklarowanych do płatności, wypełniana jest na podstawie wyrysowanych upraw, także trwałych np. sadowniczych, trwałych użytków zielonych.

Dla rolników, uczestniczących w systemie dla małych gospodarstw w słowniku roślin uprawnych, wykorzystywanym do definiowania upraw dostępna jest „uprawa JPO”, w związku z powyższym nie jest konieczne rysowanie oddzielnie granic dla każdej uprawy.

Przykład: jeżeli na działce referencyjnej położone są przylegające do siebie powierzchnie uprawy: jabłoni (0,50 ha), żyta ozimego (0,50 ha) oraz cebuli (0,05 ha) wówczas możliwe jest narysowanie łącznej granicy tych trzech upraw (1,05 ha) i wybór w ramach definiowania uprawy „uprawy JPO” bez konieczności rysowania każdej z tych upraw oddzielnie.

Rolnicy zobowiązani do spełnienia wymogu dywersyfikacji upraw lub utrzymania obszarów proekologicznych (EFA) wypełniają wniosek w trybie pełnym, przy czym sekcja dotycząca elementów EFA będzie dostępna dopiero w przypadku, gdy łączna powierzchnia zadeklarowanych na gruntach ornych upraw przekroczy 15 ha. W zakresie deklaracji elementów EFA aplikacja podpowiada możliwe do zadeklarowania elementy EFA na podstawie:

- wyrysowanych powierzchni upraw, które mogą stanowić EFA, tj. ugory, trawy na ugorze, zagajnik o krótkiej rotacji, obszar zalesiony w ramach PROW po 2008 r. oraz uprawy roślin wiążących azot oraz,
- stabilnych elementów proekologicznych, zidentyfikowanych w bazie referencyjnej ARiMR, położonych na działkach referencyjnych zadeklarowanych we wniosku, np. rowy, zadrzewienia liniowe.

Elementy EFA mogą być też dodane poprzez wyrysowanie ich granic, analogicznie jak są rysowane powierzchnie upraw np. deklaracja międzyplonów. W trakcie wypełniania wniosku aplikacja na bieżąco wylicza procent gruntów ornych stanowiących EFA, procent uprawy głównej oraz dwóch upraw głównych. W zakresie sprawdzenia wymogów zazielenienia dostępny jest kompleksowy przegląd zawierający informacje na temat zwolnienia z wymogu dywersyfikacji upraw, zwolnienia z wymogu utrzymania obszarów proekologicznych (EFA), spełnienia wymogu dywersyfikacji upraw, spełnienia wymogu utrzymania EFA, powierzchni, nazwy i procentu upraw głównych, danych dotyczących elementów EFA oraz trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym.

Na podstawie wprowadzonych danych aplikacja eWniosekPlus umożliwia wydruk formularza wniosku analogicznego do wersji papierowej.

Na stronie internetowej www.arimr.gov.pl udostępniona jest instrukcja i wytyczne dotyczące logowania do aplikacji eWniosekPlus, instrukcja wypełniania wniosków za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus, a także filmy instruktażowe.

Logowanie do aplikacji eWniosekPlus

Rolnicy, którzy posiadają już konto w aplikacji e-Wniosek, mogą zalogować się na istniejące konto. W przypadku, gdy rolnik nie posiada konta w aplikacji e-Wniosek, analogicznie jak w roku 2017, może uzyskać kod dostępu do aplikacji po uwierzytelnieniu na stronie Agencji poprzez podanie trzech danych weryfikacyjnych: swojego numeru identyfikacyjnego (numer EP), 8 ostatnich cyfr numeru rachunku bankowego (numer rachunku bankowego zgodny z numerem w ewidencji producentów) oraz kwoty z ostatniego przelewu otrzymanego z ARiMR, zrealizowanego w poprzednim roku kalendarzowym – tj. w roku 2017 (w przypadku braku płatności w roku 2017 należy wprowadzić wartość 0). Zalecane jest również wskazanie adresu e-mail – pole nieobowiązkowe (na ten adres będą przesyłane powiadomienia). Po poprawnej weryfikacji system automatycznie założy konto oraz pozwoli na wprowadzenie indywidualnego hasła celem zapewnienia możliwości ponownego logowania do systemu. Aplikacja eWniosekPlus upraszcza proces wypełniania oraz składania wniosków poprzez:

- brak konieczności uzupełniania danych alfanumerycznych w zakresie płatności obszarowych, wszystkie dane generowane są automatycznie na podstawie narysowanych granic upraw i wybranych płatności,
- brak konieczności wielokrotnego rysowania tych samych powierzchni w ramach działek rolnych głównych i podrzędnych, działki rolne generowane są automatycznie na podstawie narysowanych granic upraw i wybranych płatności,
- dostęp do aktualnych danych referencyjnych. Wartości te są prezentowane w ramach przeglądu danych dla działek referencyjnych oraz wykorzystywane podczas kontroli wstępnych,
- możliwość złożenia wniosku bez konieczności modyfikowania danych, w przypadku, gdy powierzchnie deklarowane do płatności oraz ich położenie nie uległy zmianie w stosunku do poprzedniego roku (dostępne w ramach uproszczonego trybu wypełniania wniosku),
- wyświetlane na bieżąco w trakcie wypełniania wniosku wskazówki w zakresie uzupełniania pól, dołączania wymaganych załączników,
- wyświetlane na bieżąco w trakcie wypełniania wniosku komunikaty o stwierdzonych brakach lub błędach we wniosku o przyznanie płatności (ich poprawienie lub uzupełnienie przed zatwierdzeniem i wysłaniem wniosku do biura powiatowego ARiMR pozwoli na uniknięcie zmniejszeń kwot płatności ze względu na stwierdzone nieprawidłowości),
- wyświetlany na bieżąco przegląd w zakresie danych do płatności za zazielenienie,
- możliwość złożenia wniosku oraz mobilny dostęp do konta przy użyciu tabletu lub smartfonu.

Przez cały proces wypełniania wniosku rolnik jest prowadzony za pomocą kreatora. Aplikacja porównuje dane deklarowane przez rolnika z danymi referencyjnymi m.in. w zakresie maksymalnego kwalifikowalnego obszaru (MKO). Przeprowadzana jest również kontrola krzyżowa między danymi deklarowanymi przez innych rolników oraz inne sprawdzenia w zakresie kompletności wniosków. Prezentowane dane z bazy referencyjnej oraz wszelkie sprawdzenia odbywają się w oparciu o najbardziej aktualny stan bazy referencyjnej.

Możliwość złożenia wniosku w wersji papierowej

Złożenie wniosku w formie papierowej będzie możliwe **jedynie** dla tych rolników, którzy nie są w stanie złożyć wniosku w wersji elektronicznej i jednocześnie nie mogą skorzystać z pomocy technicznej zapewnionej przez biuro powiatowe ARiMR. Ponadto w przypadku, gdy rolnik będzie miał problemy z samodzielnym wypełnieniem

e-wniosku, możliwe będzie również skorzystanie z pomocy doradców i przedstawicieli izb rolniczych. Wniosek i załączniki do wniosku (z wyjątkiem materiałów graficznych) składane przez wnioskodawcę w formie papierowej powinny zostać podpisane z podaniem imienia i nazwiska.

Wniosek o przyznanie płatności wraz z wymaganymi załącznikami (dokumentami), w tym wypełnionym materiałem graficznym, składa się **od 15 marca do 15 maja 2018 r.** Wniosek wraz z załącznikami **może być** także **złożony do 11 czerwca 2018 r.**, jednak wówczas za każdy dzień roboczy opóźnienia, licząc od 16 maja 2018 r., stosowane będzie **zmniejszenie płatności w wysokości 1% należnej kwoty płatności.**

Zmiany do wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich (z wyłączeniem płatności związanych do zwierząt) i płatności niezwiązanej do tytoniu za 2018 r. **można składać do dnia 1 czerwca 2018 r.** z uwagi na fakt, iż 31 maja 2018 r. jest dniem świątecznym.

Ostateczny termin składania zmian do wniosku upływa 11 czerwca 2018 r.

Złożenie zmiany do wniosku po 1 czerwca 2018 r. skutkuje pomniejszeniem płatności do powierzchni objętej tą zmianą o 1% za każdy dzień roboczy opóźnienia.

Zmiana do wniosku o przyznanie płatności może polegać na dodaniu nowych działek ewidencyjnych lub działek rolnych (wraz z wymaganymi dla nich załącznikami) do uprzednio złożonego wniosku o przyznanie danej płatności. Zmiana do złożonego wniosku o przyznanie płatności może polegać także na zwiększeniu lub zmniejszeniu zadeklarowanych wcześniej powierzchni działek rolnych.

Uzupełnienie brakujących danych we wniosku lub załączników do 1 czerwca 2018 r. nie skutkuje zmniejszeniem należnych płatności do powierzchni, której dotyczą składane uzupełnienia. Uzupełnienie braków w terminie od 2 czerwca do 11 czerwca br. skutkuje zmniejszeniem płatności do powierzchni objętych uzupełnieniem.

Wniosek rozpatrywany jest jedynie w zakresie, w jakim został on prawidłowo wypełniony w terminie do 11 czerwca 2018 r. oraz na podstawie dołączonych do niego prawidłowych dokumentów.

Braki we wniosku oraz w załącznikach i w materiale graficznym uzupełnione po 11 czerwca 2018 r. nie będą uwzględniane w prowadzonym postępowaniu administracyjnym w sprawie przyznania płatności.

W roku 2018 na jednym formularzu wniosku można ubiegać się o:

- przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego,
- przyznanie płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (płatność ONW),
- przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej (PROW 2014–2020), w tym zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie,
- przyznanie płatności ekologicznej (PROW 2014–2020),
- przyznanie płatności rolnośrodowiskowej (PROW 2007–2013), w tym zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie,
- wypłatę pomocy na zalesianie (PROW 2007–2013),
- przyznanie premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej (PROW 2014–2020),
- przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej do gruntów z sukcesją naturalną (PROW 2014–2020).

We wniosku o przyznanie płatności można także wnioskować o wystąpienie z systemu dla małych gospodarstw.

Beneficjent jest odpowiedzialny za złożenie prawidłowego wniosku o przyznanie płatności, dlatego też przed złożeniem wniosku należy **obowiązkowo zweryfikować** poprawność zawartych w nim danych. Brak zgodności danych zawartych we wniosku ze stanem faktycznym może skutkować zmniejszeniem kwoty płatności lub odmową jej przyznania.

- **Rolnik** – podmiot (osoba fizyczna, osoba prawna, grupa osób fizycznych lub prawnych), którego gospodarstwo rolne jest położone na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i który prowadzi działalność rolniczą.
- **Gospodarstwo rolne** – wszystkie jednostki wykorzystywane do działalności rolniczej i zarządzane przez rolnika, znajdujące się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
- **Działalność rolnicza to:**
  - ✓ produkcja, hodowla lub uprawa produktów rolnych (w tym zbiory, dojenie, hodowla zwierząt oraz utrzymywanie zwierząt do celów gospodarskich),
  - ✓ utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, poprzez obowiązkowe wykonanie co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądanego rośliności w terminie do 31 lipca danego roku, a w przypadku gruntów, na których znajdują się cenne siedliska przyrodnicze oraz siedliska lęgowe ptaków, zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pomocy finansowej w ramach:
    - „Programu rolnośrodowiskowego” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – w terminie i zakresie określonych w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013;
    - „Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 – w terminie i zakresie określonych w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.
- Na gruntach ugorowanych, które zostały zadeklarowane we wniosku o przyznanie płatności jako obszar proekologiczny, ww. zabieg agrotechniczny, mający na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądanego rośliności, należy wykonać w terminie do dnia 31 października roku, w którym został złożony ten wniosek.
- **Użytki rolne** – oznaczają każdy obszar zajmowany przez grunty orne, trwałe użytki zielone i uprawy trwałe.
- **Grunty orne** – oznaczają grunty uprawiane w celu produkcji roślinnej lub obszary dostępne dla produkcji roślinnej ale ugorowane, w tym obszary odłogowane, bez względu na to, czy grunty te znajdują się pod uprawą szklarniową lub pod stałym bądź ruchomym przykryciem.
- **Grunty ugorowane** – w ramach obowiązkowej praktyki utrzymywania obszarów proekologicznych – to grunty, na których w okresie od 1 stycznia do 31 lipca w danym roku nie jest prowadzona produkcja rolna (po upływie tego terminu rolnik będzie mógł przywrócić grunty do produkcji). Na ugorach deklarowanych do EFA obowiązuje zakaz stosowania środków ochrony roślin.
- **Uprawy trwałe** – oznaczają uprawy niepodlegające płodozmianowi, inne niż trwałe użytki zielone i pastwiska trwałe, które zajmują grunty przez okres pięciu lat lub dłużej i dają powtarzające się plony, w tym szkółki i zagajniki o krótkiej rotacji.
- **Szkółki** – oznaczają obszary młodych zdrewniałych (drzewiastych) roślin uprawianych na otwartym powietrzu w celu późniejszego przesadzenia, tj.:
  - ✓ szkółki winorośli oraz podkładek,
  - ✓ szkółki drzew i krzewów owocowych,
  - ✓ szkółki roślin ozdobnych,
  - ✓ komercyjne szkółki drzew leśnych, z wyłączeniem rosnących w lesie szkółek przeznaczonych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego,
  - ✓ szkółki drzew i krzewów do sadzenia w ogrodach, parkach, na poboczach dróg i na wałach (na przykład sadzonki żywopłotu, róże i inne krzewy ozdobne, ozdobne drzewa i krzewy iglaste), w tym we wszystkich przypadkach ich kłącza, rozłogi i młode sadzonki.

- **Zagajnik o krótkiej rotacji** – obszar obsadzany gatunkami:
  - ✓ z rodzaju wierzba (*Salix sp.*) – maksymalny cykl zbioru 8 lat,
  - ✓ z rodzaju brzoza (*Betula sp.*) – maksymalny cykl zbioru 10 lat,
  - ✓ z rodzaju topola (*Populus sp.*) – maksymalny cykl zbioru 8 lat. Niemniej jednak do obszarów proekologicznych (EFA) z rodzaju topola zaliczane są gatunki z rodzaju topola czarna (*Populus nigra*) i jej krzyżówki.
- **Trwałe użytki zielone i pastwiska trwałe** – oznaczają grunty wykorzystywane do uprawy traw lub innych pastewnych roślin zielnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych), które nie były objęte płodozmianem danego gospodarstwa rolnego przez okres pięciu lat lub dłużej; mogą one obejmować inne gatunki, takie jak krzewy lub drzewa, które mogą nadawać się do wypasu, pod warunkiem, że zachowano przewagę traw i innych pastewnych roślin zielnych. Przewaga traw i innych pastewnych roślin zielnych oznacza, że rośliny te pokrywają ponad 50% kwalifikującego się obszaru działki rolnej.
- **Trwałe użytki zielone wartościowe pod względem środowiskowym** – oznaczają trwałe użytki zielone, które są wrażliwe pod względem środowiskowym, wyznaczone na obszarach Natura 2000.
- **Trawy lub inne rośliny zielne (z przeznaczeniem na paszę)** – oznaczają wszystkie rośliny zielne, rosnące tradycyjnie na naturalnych pastwiskach lub zazwyczaj zawarte w mieszankach nasion przeznaczonych do zasiewania pastwisk lub łąk, niezależnie od tego czy są wykorzystywane do wypasania zwierząt.
- **Grupa upraw, to:**
  - ✓ obszary zgłoszone w celu uzyskania jednolitej płatności obszarowej,
  - ✓ każda grupa obszarów zgłoszonych do celów wszystkich innych systemów pomocy obszarowej lub środków wsparcia obszarowego, dla których stosuje się inne stawki pomocy lub wsparcia,
  - ✓ obszary zgłoszone jako obszary o „innym wykorzystaniu”.

Rolnicy zobowiązani są do utrzymywania wszystkich użytków rolnych, łącznie z gruntami, które nie są już wykorzystywane do celów produkcyjnych, w dobrej kulturze rolnej.

! Rolnicy otrzymujący wsparcie bezpośrednie, zobowiązani są realizować normy i wymogi wzajemnej zgodności.

Jednolita płatność obszarowa (JPO) przysługuje do każdego „**kwalifikującego się hektara**”, za który uznawane są:

- wszelkie użytki rolne gospodarstwa rolnego, w tym obszary, które 30 czerwca 2003 r. nie były utrzymywane w dobrej kulturze rolnej,
- każdy obszar, który zapewnił rolnikowi prawo do jednolitej płatności obszarowej w 2008 r. i który nie spełnia warunków kwalifikowalności ze względu na:
  - ✓ objęcie tego obszaru ochroną na mocy dyrektyw: w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy w sprawie ochrony dzikiego ptactwa,
  - ✓ zalesienie tego obszaru w ramach PROW 2007–2013 lub PROW 2014–2020 (zalesienie od jesieni 2008 r., z wyjątkiem zalesień na gruntach innych niż rolne).

Ponadto, jednolita płatność obszarowa przysługuje do:

- obszarów kwalifikowanych pozostających w posiadaniu rolnika w dniu 31 maja roku złożenia wniosku (**płatności obszarowe do działki rolnej wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa przysługują rolnikowi, który ma do tej działki tytuł prawny**),
- obszarów kwalifikowanych, na których prowadzona jest działalność rolnicza przez cały rok kalendarzowy, z wyjątkiem przypadków działania siły wyższej lub okoliczności nadzwyczajnych,
- użytków rolnych (łącznie z gruntami, które nie są już wykorzystywane do celów produkcyjnych), utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska,
- obszarów, które zostały zatwierdzone, tj. stanowiąc będąc obszar, w odniesieniu do którego spełniono wszystkie kryteria kwalifikowalności lub inne obowiązki związane z warunkami przyznania pomocy, obszarów wykorzystywanych do produkcji konopi, jeżeli stosowane odmiany zawierają maksymalnie 0,2% tetrahydrokannabinolu (THC) w suchej masie rośliny, przy czym kwalifikowalność obszarów wykorzystywanych do produkcji konopi zależeć będzie od wykorzystywania nasion odmian wymienionych we wspólnym katalogu odmian gatunków roślin rolniczych w dniu 15 marca roku, na który płatność została przyznana i opublikowanych w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

Do jednolitej płatności obszarowej kwalifikują się także powierzchnie zajmowane przez elementy krajobrazu, położone w obrębie gruntów deklarowanych do płatności. Do elementów tych zalicza się rowy do 2 m szerokości, drzewa będące pomnikami przyrody, oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m² oraz powierzchnie zajęte przez nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty, ściany tarasów, których szerokość nie przekracza 2 m, grunty orne oraz trwałe użytki zielone, na których znajdują się pojedyncze drzewa, o ile ich zagęszczenie na kwalifikujący się hektar nie przekracza 100 drzew i działalność rolnicza na tych gruntach prowadzona jest w podobny sposób, jak na działkach rolnych bez drzew. Do płatności kwalifikuje się także powierzchnia stref buforowych, o ile jest na nich prowadzona działalność rolnicza.

! Jednolita płatność obszarowa nie przysługuje rolnikom, jeżeli kwalifikujący się obszar ich gospodarstwa rolnego zgłoszony do płatności wyniesie mniej niż 1 ha. Zasada ta nie dotyczy rolników, którzy otrzymają płatność związaną do zwierząt, a łączna należna kwota płatności bezpośrednich za dany rok nie będzie mniejsza niż równowartość 200 euro.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Schemat gruntów, które kwalifikują się do przyznania jednolitej płatności obszarowej (JPO).

Hektar kwalifikowany														
Użytki rolne										Obszary				
Stanowiące			Wykorzystywane do:							Które				
Użytki rolne w (w tym obszary DR10)			Działalności rolniczej		Działalności rolniczej i pozarolniczej				Zapewniły rolnikowi prawo do JPO w 2008 i stanowią:					
Grunty orne	Trwałe użytki zielone	Uprawy trwałe	Uprawa	Stan do wypasu lub uprawy	Przeważający zakres działalności rolniczej	Działalność rolnicza nie utrudniona przez pozarolniczą pod kątem:				Obszary chronione, nie spełniające kryterium hektara kwalifikowanego wskutek wdrożenia dyrektywy:			Obszary zalesione w ramach:	
						Intensywności	Charakteru	Okresu trwania	Harmonogramu	Dyr. wodna	Dyr. siedliskowa	Dyr. ptasia	PROW 2007-2013	PROW 2014-2020
				Min. 1 zabieg do 31 lipca danego roku*									ZGR	ZGR

* Obowiązkowe wykonanie co najmniej jednego zabiegu agrotechnicznego, mającego na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądanego roślinności w terminie do dnia 31 lipca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich, a w przypadku gruntów ugorowanych, o których mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2015 r. w sprawie obszarów uznawanych za obszary proekologiczne oraz warunków wspólnej realizacji praktyki utrzymania tych obszarów (Dz. U. poz. 354 z późn. zm.), które zostały zadeklarowane we wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich jako obszary proekologiczne – w terminie do dnia 31 października roku, w którym został złożony ten wniosek.

Jednolita płatność obszarowa może zostać przyznana w kwocie nie większej niż równowartość 150 tys. euro (tzw. mechanizm redukcji płatności – degresywność).

Zgodnie z przepisami unijnymi, nie zapewnia się korzyści polegającej na uniknięciu zmniejszenia kwoty wsparcia, w związku ze stosowaniem mechanizmu redukcji płatności, rolnikom, w przypadku których stwierdzono, że w sztuczny sposób stworzyli – po dniu 18 października 2011 r. – warunki, które pozwalają im uniknąć skutków mechanizmu redukcji płatności.

Płatność przysługuje rolnikowi uprawnionemu do jednolitej płatności obszarowej, który:

- jest osobą fizyczną, która po raz pierwszy zakłada gospodarstwo rolne jako kierująca tym gospodarstwem, lub która założyła już gospodarstwo rolne w ciągu 5 lat przed pierwszym złożeniem wniosku o przyznanie jednolitej płatności obszarowej w ramach systemu płatności bezpośrednich na lata 2015-2020, a składając po raz pierwszy wniosek o przyznanie jednolitej płatności obszarowej w ramach systemu płatności bezpośrednich na lata 2015-2020 nie ukończyła 41. roku życia,
- jest osobą prawną lub grupą osób (w tym małżonków), pod warunkiem, że przynajmniej jedna osoba fizyczna, spełniająca kryteria młodego rolnika (wiek, rozpoczęcie działalności), sprawuje faktyczną i trwałą kontrolę nad osobą prawną w zakresie decyzji dotyczących zarządzania, korzyści i ryzyka finansowego **w każdym roku** składania przez osobę prawną wniosku o płatność dla młodych rolników.

Za datę rozpoczęcia działalności rolniczej uznaje się najwcześniejszą z następujących dat:

- datę rozpoczęcia działalności rolniczej ustaloną na podstawie informacji zawartych w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej prowadzonym na podstawie przepisów o statystyce publicznej (REGON),
- datę rozpoczęcia działalności rolniczej ustaloną na podstawie informacji zawartych w centralnej ewidencji i informacji o działalności gospodarczej (CEIDG),
- datę złożenia wniosku o:
  - ✓ przyznanie płatności na podstawie przepisów o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych i oddzielnej płatności z tytułu cukru lub przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego,
  - ✓ pomoc finansową dla rolników w ramach programu SAPARD,
  - ✓ dofinansowanie realizacji projektu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006” przeznaczone dla osób prowadzących działalność rolniczą lub rolników,
  - ✓ udzielenie pomocy finansowej na działania objęte Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006 przeznaczonej dla osób prowadzących działalność rolniczą lub rolników,
  - ✓ przyznanie pomocy finansowej w ramach działań objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 przeznaczonej dla osób prowadzących działalność rolniczą lub rolników,
  - ✓ przyznanie pomocy finansowej w ramach działań lub poddziałań objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 przeznaczonej dla osób prowadzących działalność rolniczą lub rolników,
- datę objęcia w posiadanie zwierząt gospodarskich objętych obowiązkiem zgłoszenia do rejestru zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, o którym mowa w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt, lub
- datę objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników – w przypadku gdy został objęty tym ubezpieczeniem jako rolnik.

Młody rolnik sprawuje faktyczną i trwałą kontrolę nad daną osobą prawną w zakresie decyzji dotyczących zarządzania, korzyści i ryzyka finansowego, jeżeli na jego wniosek ARiMR nadała mu numer identyfikacyjny producenta rolnego oraz:

- jest członkiem zarządu spółki kapitałowej lub spółdzielni oraz
  - ✓ w przypadku jednoosobowego zarządu – sposób reprezentacji wymaga udziału młodego rolnika w składaniu oświadczeń woli w imieniu tej spółki lub spółdzielni,

- ✓ w przypadku wieloosobowego zarządu – sposób reprezentacji wymaga udziału młodego rolnika w składaniu oświadczeń woli w imieniu tej spółki lub spółdzielni lub większość członków zarządu stanowią młody rolnik oraz inni rolnicy, którym został nadany numer identyfikacyjny, lub
- jest uprawniony do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu spółki kapitałowej albo spółdzielni, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie spółki kapitałowej, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- jest uprawniony do powoływania lub odwoływania większości członków rady nadzorczej spółki kapitałowej albo spółdzielni, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na walnym zgromadzeniu spółdzielni, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- jest członkiem zarządu osoby prawnej innej niż spółka kapitałowa i spółdzielnia lub innego organu takiej osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania oraz:
  - ✓ w przypadku jednoosobowego zarządu takiej osoby prawnej lub organu takiej osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania – sposób reprezentacji wymaga udziału młodego rolnika w składaniu oświadczeń woli w imieniu tej osoby prawnej,
  - ✓ w przypadku wieloosobowego zarządu takiej osoby prawnej lub organu takiej osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania – sposób reprezentacji wymaga udziału młodego rolnika w składaniu oświadczeń woli w imieniu tej osoby prawnej lub większości członków zarządu tej osoby prawnej lub organu tej osoby prawnej uprawnionego do jej reprezentowania stanowią młody rolnik oraz inni rolnicy, którym został nadany numer identyfikacyjny.

Młody rolnik sprawuje faktyczną i trwałą kontrolę nad grupą osób w zakresie decyzji dotyczących zarządzania, korzyści i ryzyka finansowego, jeżeli na jego wniosek ARiMR nadała mu numer identyfikacyjny producenta rolnego oraz:

- młody rolnik samodzielnie lub wspólnie z innymi rolnikami, którym został nadany numer identyfikacyjny, dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów w spółce osobowej, co wynika z treści umowy spółki – w przypadku spółki osobowej,
- większość wspólników spółki cywilnej stanowią młody rolnik wraz z innymi rolnikami, którym został nadany numer identyfikacyjny – w przypadku spółki cywilnej,
- młody rolnik samodzielnie zarządza lub kieruje jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej inną niż spółka, a gdy taką jednostką zarządza lub kieruje więcej osób, jeżeli większość z nich stanowią młody rolnik wraz z innymi rolnikami, którym został nadany numer identyfikacyjny – w przypadku jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej innej niż spółka,
- co najmniej jedno z małżonków jest młodym rolnikiem – w przypadku małżonków,
- większość z osób wchodzących w skład grupy osób innej niż wyżej wymienione, stanowią młody rolnik wraz z innymi rolnikami, którym został nadany numer identyfikacyjny.

Płatność może zostać przyznana na okres 5 lat, począwszy od pierwszego złożenia wniosku o płatność dla młodych rolników, pod warunkiem, że wniosek taki jest składany w ciągu pięciu lat od daty rozpoczęcia działalności rolniczej. Pięcioletni okres przyznawania płatności dotyczy także rolników, którzy otrzymali płatność dla młodych rolników przed rokiem 2018. Od roku 2018 okres 5 lat nie jest skracany o liczbę lat, które upłynęły między rozpoczęciem działalności rolniczej przez młodego rolnika, a pierwszym złożeniem wniosku o płatność dla młodych rolników.

W praktyce oznacza to, że rolnicy, którzy otrzymali płatność dla młodych rolników po raz pierwszy:

- w roku 2015 – mogą ubiegać się o tę płatność także w roku 2018 oraz 2019, nawet jeżeli płatność taka nie przysługiwała im w latach 2016-2017,
- w roku 2016 – mogą ubiegać się o tę płatność także w latach 2018–2020, nawet jeżeli płatność taka nie przysługiwała im w roku 2017.

W przypadku posiadania więcej niż 50 ha kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej płatność dla młodego rolnika zostanie przyznana do powierzchni 50 ha.

W przypadku stwierdzenia, że rolnik dostarczył fałszywe dowody w celu udowodnienia zgodności z kryteriami młodego rolnika, ARiMR odmówi przyznania płatności oraz zastosowana będzie kara odpowiadająca 20% kwoty, którą otrzymał lub mógłby otrzymać, jako płatność dla młodych rolników.

Płatność polega na podniesieniu wysokości wsparcia w określonym przedziale powierzchni gruntów. Przysługuje wszystkim rolnikom do powierzchni gruntów kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej, mieszczących się w przedziale **od 3,01 ha do 30 ha (maksymalnie do 27 ha na gospodarstwo)**.

Płatność ta przysługuje tym rolnikom, którzy nie podzielili gospodarstwa po 18.10.2011 r. celowo dla uzyskania tej płatności (tj. w sposób sztuczny).

Płatności w ramach dobrowolnego wsparcia związanego z produkcją przysługują do: buraków cukrowych, ziemniaków skrobiowych, truskawek, chmielu, roślin strączkowych uprawianych na ziarno, roślin pastewnych, pomidorów, lnu, konopi włóknistych, bydła, krów, owiec oraz kóz.

Płatność do powierzchni uprawy buraków cukrowych

Płatność jest przyznawana rolnikowi, jeżeli zawarł z producentem cukru umowę dostawy, która określa również powierzchnię gruntów, na której rolnik jest zobowiązany uprawiać buraki cukrowe, lub jeżeli rolnik zawarł umowę z grupą producentów rolnych, której jest członkiem, lub uznaną organizacją producentów, której jest członkiem, lub uznanym zrzeszeniem organizacji producentów, do którego należy organizacja producentów, której jest członkiem. Płatność jest przyznawana do powierzchni gruntów, na której są uprawiane buraki cukrowe, lecz nie większej niż określona w umowie powierzchnia gruntów, na której rolnik jest zobowiązany uprawiać te buraki.

W umowie rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia określonej ilości buraków cukrowych z określonej powierzchni gruntów, a producent cukru, grupa, organizacja lub zrzeszenie zobowiązuje się te buraki odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i przeznaczyć te buraki na produkcję cukru.

Do wniosku o przyznanie płatności należy dołączyć umowę lub jej kopię potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo upoważnionego pracownika Agencji albo producenta cukru lub

grupę producentów rolnych albo uznaną organizację producentów albo uznane zrzeszenie organizacji producentów.

Płatność do powierzchni uprawy buraków cukrowych jest przyznawana rolnikowi również w przypadku, gdy umowę na uprawę buraków cukrowych zawarł:

- małżonek rolnika ubiegającego się o przyznanie płatności związanej do powierzchni uprawy buraków cukrowych albo
- co najmniej jeden ze współposiadaczy gruntów, do których rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych

Płatność jest przyznawana rolnikowi, jeżeli zawarł umowę na uprawę ziemniaków skrobiowych z podmiotem, którego przedmiot działalności obejmuje wytworzenie skrobi lub wyrobów skrobiowych lub z grupą producentów rolnych, której jest członkiem, lub uznaną organizacją producentów, której jest członkiem, lub uznanym zrzeszeniem organizacji producentów, do którego należy organizacja producentów, której jest członkiem.

W umowie tej rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia podmiotowi, grupie, organizacji lub zrzeszeniu określonej ilości ziemniaków skrobiowych z określonej powierzchni gruntów, a grupa, organizacja lub zrzeszenie zobowiązują się te ziemniaki odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i przeznaczyć te ziemniaki na produkcję skrobi lub wyrobów skrobiowych.

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych, lecz nie większej niż powierzchnia gruntów określona w umowie.

Do umowy na uprawę ziemniaków skrobiowych stosuje się odpowiednio przepisy o kontraktacji.

Do wniosku o przyznanie płatności należy dołączyć umowę lub jej kopię potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo upoważnionego pracownika Agencji albo odpowiednio przez podmiot, albo uznaną grupę producentów, albo uznaną organizację producentów rolnych, lub zrzeszenie organizacji producentów.

Płatność do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych jest przyznawana rolnikowi również w przypadku, gdy umowę na uprawę ziemniaków skrobiowych zawarł:

- małżonek rolnika ubiegającego się o przyznanie płatności związanej do powierzchni uprawy ziemniaków skrobiowych albo
- co najmniej jeden ze współposiadaczy gruntów, do których rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do powierzchni uprawy truskawek

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy truskawek, jeżeli uprawa prowadzona jest na obszarze kwalifikującym się do przyznania jednolitej płatności obszarowej.

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do powierzchni uprawy chmielu

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy chmielu w rejonie **lubelskim, wielkopolskim lub dolnośląskim**, jeżeli uprawa prowadzona jest na obszarze kwalifikującym się do przyznania jednolitej płatności obszarowej. Rejon lubelski obejmuje powiaty: biłgorajski, chełmski, hrubieszowski, kielecki, kozienicki, krasnostawski, kraśnicki, lipski, lubaczowski, lubartowski, lubelski, łańcucki, łęczyński, łukowski, opolski z siedzibą władz w Opolu Lubelskim, puławski, radzyński, starachowicki, świdnicki z siedzibą władz w Świdniku, tomaszowski z siedzibą władz w Tomaszowie Lubelskim, włodawski, zamojski i zwoleński.

Rejon wielkopolski obejmuje powiaty: *bydgoski, gorzowski, gostyński, grodziski z siedzibą władz w Grodzisku Wielkopolskim, kępiński, koszaliński, krotoszyński, nakielski, nowotomyski, poznański, rawicki, słupecki, wolsztyński, żagański, żarski i żniński.*

Rejon dolnośląski odejmuje powiaty: *kłodzki, nyski, oleśnicki, piotrkowski, wrocławski i zawierciański.*

Plantacja musi spełniać określone warunki dotyczące gęstości sadzonek (**1300 sadzonek na hektar**) oraz wyposażenia w **konstrukcję nośną i zewnętrzne odciąg kotwiczne.**

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do powierzchni upraw roślin strączkowych na ziarno

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy: łubinu białego, łubinu wąskolistnego, łubinu żółtego, soi zwyczajnej, bobiku oraz grochu siewnego, w tym peluszki (z wyłączeniem grochu siewnego cukrowego i grochu siewnego łuskowego), jeżeli dokonano zbioru ziarna. Płatność ta przysługuje również w przypadku uprawy tych roślin w formie mieszanek, z wyłączeniem mieszanek z roślinami innymi niż wymienione.

Do pierwszych 75 ha stosowana będzie wyższa stawka płatności.

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Powierzchnia zgłoszona do tej płatności może być uznana za obszar proekologiczny, pod warunkiem, że na obszarze tym nie stosowano środków ochrony roślin.

Płatność do powierzchni upraw roślin pastewnych

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy: esparcety siewnej, komonicy zwyczajnej, koniczyny białej, koniczyny białoróżowej, koniczyny perskiej, koniczyny krwistoczerwonej, koniczyny czerwonej, lędźwianu, lucerny siewnej, lucerny mieszańcowej, lucerny chmielowej, nostryka białego, seradeli uprawnej oraz wyki kosmatej i wyki siewnej, jeżeli rośliny te nie zostały wprowadzone do gleby jako świeża masa roślinna (zielony nawóz). Płatność przysługuje również w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanek oraz w przypadku upraw tych roślin w formie mieszanek z roślinami kwalifikującymi do płatności do powierzchni upraw roślin strączkowych na ziarno.

W przypadku wyki siewnej i wyki kosmatej płatność przysługuje także do uprawy tych roślin z rośliną podporową.

Płatność przysługuje maksymalnie do powierzchni 75 ha.

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Minimalna powierzchnia działki rolnej 0,1 ha.

Powierzchnia zgłoszona do tej płatności może być uznana za obszar proekologiczny (z wyjątkiem wyki kosmatej oraz wyki siewnej), pod warunkiem, że na obszarze tym nie stosowano środków ochrony roślin.

Płatność do powierzchni uprawy pomidorów

Płatność jest przyznawana rolnikowi, jeżeli zawarł umowę na uprawę pomidorów z podmiotem, którego przedmiot działalności obejmuje przetwarzanie owoców i warzyw lub z grupą producentów rolnych, której jest członkiem, grupą producentów owoców i warzyw lub uznaną organizacją producentów, której jest członkiem lub uznanym zrzeszeniem organizacji producentów, do której należy organizacja producentów, której jest członkiem.

W umowie rolnik zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia podmiotowi, grupie, organizacji lub zrzeszeniu określonej ilości pomidorów z określonej powierzchni gruntów, a podmiot, grupa, organizacja lub zrzeszenie zobowiązują się te pomidory odebrać w umówionym terminie, zapłacić za nie umówioną cenę i przeznaczyć te pomidory do przetworzenia.

Płatność przysługuje do powierzchni uprawy pomidorów, lecz nie większej niż powierzchnia gruntów określona w umowie. Do umowy na uprawę pomidorów stosuje się odpowiednio przepisy o kontraktacji.

Do wniosku o przyznanie płatności należy dołączyć umowę lub jej kopię potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo upoważnionego pracownika Agencji lub podmiot, albo grupę producentów rolnych, albo grupę producentów owoców i warzyw, albo uznaną organizację producentów, albo uznane zrzeszenie organizacji producentów.

Płatność do powierzchni uprawy pomidorów jest przyznawana rolnikowi również w przypadku, gdy umowę na uprawę pomidorów, zawarł:

- małżonek rolnika ubiegającego się o przyznanie płatności związanych do powierzchni upraw pomidorów albo
- co najmniej jeden ze współposiadaczy gruntów, do których rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha

Płatność do powierzchni uprawy lnu

Płatność przysługuje rolnikom, którzy prowadzą uprawę lnu na gruntach kwalifikujących się do przyznania jednolitej płatności obszarowej.

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do powierzchni uprawy konopi włóknistych

Płatność przysługuje rolnikom, którzy prowadzą uprawę konopi włóknistych na gruntach kwalifikujących się do przyznania jednolitej płatności obszarowej, przy zastosowaniu odmian zawierających w uprawie polowej maksymalnie 0,2% tetrahydrokannabinolu (THC) w suchej masie rośliny oraz uprawa jest prowadzona na podstawie zezwolenia na uprawę konopi włóknistych, wydanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce położenia uprawy, na podstawie

ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Powierzchnia kwalifikowana do płatności nie może być większa niż powierzchnia objęta zezwoleniem.

Posiadanie zezwolenia na uprawę konopi jest także wymagane od jednostek naukowych oraz Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych, w ramach działalności statutowej, a także od podmiotów zajmujących się hodowlą roślin i stosujących konopie włókniste w celach izolacyjnych (zezwolenie wydawane przez Głównego Inspektora Farmaceutycznego).

Zezwolenie na uprawę konopi włóknistych może zostać wydane małżonkowi rolnika ubiegającego się o przyznanie płatności do gruntów, albo co najmniej jednemu ze współposiadaczy tych gruntów.

Nie jest wymagane zawarcie umowy.

Do wniosku o przyznanie płatności należy dołączyć: oświadczenie o uprawie konopi i etykiety stosowane na opakowaniach nasion konopi (lub oświadczenie w przypadku uprawy konopi włóknistych złożonej z materiału matecznego pochodzącego od hodowcy danej odmiany).

Minimalna powierzchnia działki rolnej wynosi 0,1 ha.

Płatność do bydła

Płatność przysługuje do zwierząt gatunku bydło domowe (*Bos taurus*), na terenie całego kraju, niezależnie od płci i kierunku produkcji, które:

- w dniu 15 maja roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności nie przekroczą wieku 24 miesięcy,
- będą w posiadaniu rolnika, przez okres 30 dni od dnia złożenia wniosku o przyznanie tej płatności.

Płatność przysługuje do zwierząt, w odniesieniu do których:

- do dnia złożenia wniosku o przyznanie tych płatności dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- najpóźniej od dnia złożenia wniosku o przyznanie tych płatności są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Posiadanie zwierząt będzie potwierdzane na podstawie danych zawartych w systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Minimalna liczba zwierząt objętych wnioskiem o przyznanie tej płatności wynosi 3 sztuki; a płatność przyznawana będzie maksymalnie do 20 sztuk zwierząt.

Do wniosku należy dołączyć oświadczenie o zwierzętach zadeklarowanych do płatności oraz oświadczenie współposiadacza o wyrażeniu zgody na przyznanie płatności do bydła (jeśli dotyczy). Obowiązek złożenia oświadczenia nie dotyczy małżonków.

Płatność przysługuje do zwierząt, urodzonych najpóźniej 15 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności.

Płatność do krów

Płatność przysługuje do samic gatunku bydło domowe (*Bos taurus*), na terenie całego kraju, niezależnie od kierunku produkcji:

- których wiek w dniu 15 maja roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności, przekracza 24 miesiące,
- będących w posiadaniu rolnika, przez okres 30 dni od dnia złożenia wniosku o przyznanie tej płatności.

Płatność przysługuje do zwierząt, w odniesieniu do których:

- do dnia złożenia wniosku o przyznanie tych płatności dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- najpóźniej od dnia złożenia wniosku o przyznanie tych płatności są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Posiadanie zwierząt będzie potwierdzane na podstawie danych zawartych w systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Minimalna liczba zwierząt objętych wnioskiem o przyznanie tej płatności wynosi 3 sztuki; a płatność przyznawana będzie maksymalnie do 20 sztuk zwierząt.

Do wniosku należy dołączyć oświadczenie o zwierzętach zadeklarowanych do płatności oraz oświadczenie współposiadacza o wyrażeniu zgody na przyznanie płatności do krów (jeśli dotyczy). Obowiązek złożenia oświadczenia nie dotyczy małżonków.

Płatność do owiec

Płatność do owiec przysługuje rolnikowi:

- który posiada co najmniej 10 sztuk samic gatunku owca domowa (*Ovis aries*), których wiek w dniu 15 maja roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności wynosi co najmniej 12 miesięcy,
- do zwierząt będących w posiadaniu rolnika od 15 marca do 15 kwietnia roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie tej płatności.

Płatność przysługuje do zwierząt, w odniesieniu do których:

- do 15 marca roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- najpóźniej od 15 marca roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Posiadanie zwierząt będzie potwierdzane na podstawie danych zawartych w systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Dzięki wprowadzeniu systemu bezwnioskowego, rolnik we wniosku zaznacza jedynie, że ubiega się o płatność do owiec bez konieczności wpisywania numerów identyfikacyjnych tych zwierząt. Wszystkie samice owiec spełniające kryterium płci i wieku w systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (IRZ) są traktowane jako potencjalnie kwalifikujące się do wsparcia. Natomiast, jeżeli w trakcie kontroli na miejscu stwierdzone zostanie, że zwierzęta nie są prawidłowo zidentyfikowane lub zarejestrowane w systemie IRZ, wówczas zostaną one wykluczone z płatności, co skutkować będzie nałożeniem kary administracyjnej (dodatkowym zmniejszeniem kwoty płatności a nawet odmową jej przyznania).

Do wniosku rolnik nie dołącza oświadczenia o zwierzętach zadeklarowanych do płatności. Jeżeli zwierzę jest przedmiotem współposiadania, do wniosku należy dołączyć oświadczenie o wyrażeniu zgody przez współposiadacza na ubieganie się o przyznanie tej płatności (obowiązek złożenia oświadczenia nie dotyczy małżonków). Jeżeli zwierzęta, do których ma być przyznana płatność, znajdują się w siedzibie stada małżonka, do wniosku dołącza się informację zawierającą numer identyfikacyjny małżonka.

Płatność do kóz

Płatność przysługuje rolnikowi:

- który posiada co najmniej 5 samic gatunku koza domowa (*Capra hircus*), których wiek w dniu 15 maja roku złożenia wniosku wynosi co najmniej 12 miesięcy,
- do zwierząt będących w posiadaniu rolnika, przez okres 30 dni od dnia złożenia wniosku o przyznanie tej płatności.

Płatność przysługuje do zwierząt, w odniesieniu do których:

- do dnia złożenia wniosku o przyznanie tej płatności dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- najpóźniej od dnia złożenia wniosku o przyznanie tej płatności są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Posiadanie zwierząt będzie potwierdzane na podstawie danych zawartych w systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

W przypadku ubiegania się o płatność do kóz, obowiązuje system bezwnioskowy. Do płatności kwalifikują się wszystkie samice kóz potencjalnie spełniające warunki kwalifikowalności (spełniające kryterium płci i wieku w systemie IRZ). Jeżeli w trakcie kontroli na miejscu stwierdzone zostanie, że zwierzęta te nie są prawidłowo zidentyfikowane lub zarejestrowane w systemie IRZ, wówczas zostaną one wykluczone z płatności, co skutkować będzie nałożeniem kary administracyjnej (zmniejszeniem kwoty płatności, a nawet odmową jej przyznania).

Do wniosku rolnik nie dołącza oświadczenia o zwierzętach zadeklarowanych do płatności. Jeżeli zwierzę jest przedmiotem współposiadania, do wniosku należy dołączyć oświadczenie o wyrażeniu zgody przez współposiadacza na ubieganie się o przyznanie płatności (obowiązek złożenia oświadczenia nie dotyczy małżonków). Jeżeli zwierzęta, do których ma być przyznana płatność, znajdują się w siedzibie stada małżonka, do wniosku dołącza się informację zawierającą numer identyfikacyjny małżonka.

Wszystkie zwierzęta deklarowane do płatności związanych z produkcją w okresie przetrzymywania mogą być zastępowane bez utraty prawa do wypłaty pomocy lub wsparcia, chyba że rolnik wcześniej został poinformowany przez ARiMR o niezgodnościach we wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność lub o zamiarze przeprowadzenia kontroli na miejscu w gospodarstwie.

Płatności przysługują do zwierząt zastępujących, jeżeli:

- spełniają one warunki kwalifikowalności (płeć i wiek),
- nie później niż w terminie 14 dni od dnia wystąpienia zdarzenia powodującego konieczność zastąpienia zwierzęcia rolnik:
  - ✓ objął w posiadanie zwierzęta zastępujące,
  - ✓ poinformował o fakcie zastąpienia zwierzęcia zgłoszonego we wniosku kierownika biura powiatowego ARiMR, na formularzu udostępnionym przez Agencję,
- w odniesieniu do tych zwierząt
  - ✓ do dnia poinformowania kierownika BP ARiMR o fakcie zastąpienia zwierzęcia zgłoszonego we wniosku dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
  - ✓ najpóźniej od dnia poinformowania kierownika biura powiatowego Agencji o fakcie zastąpienia zwierzęcia są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji zwierząt, określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

W przypadku gdy dane zwierzę z gatunku bydło domowe lub koza domowa zostało objęte więcej niż jednym wnioskiem o przyznanie płatności związanej do zwierząt, płatność tę przyznaje się temu rolnikowi, który złożył jako pierwszy wniosek o przyznanie płatności do tego zwierzęcia i są spełnione pozostałe warunki przyznania tej płatności.

Istnieje możliwość przyznania płatności do zwierząt w przypadku gdy zwierzę jest przedmiotem współposiadania (w tym w posiadaniu małżonka).

W przypadku gdy zwierzęta objęte wnioskiem o przyznanie płatności związanej do bydła lub płatności związanej do krów są przedmiotem współposiadania, maksymalna liczba zwierząt (20 sztuk) jest liczbą zwierząt, do których taka płatność może być przyznana łącznie wszystkim ich współposiadaczom.

Płatność niezwiązana do tytoniu

Płatność jest finansowana z budżetu krajowego i przysługuje rolnikowi, który spełnia warunki do przyznania jednolitej płatności obszarowej, a ponadto:

- 14 marca 2012 r. rolnik lub jego małżonek był wpisany do rejestru prowadzonego przez Agencję Rynku Rolnego, lub
- rolnik lub jego małżonek odziedziczył gospodarstwo rolne osoby, która 14 marca 2012 r. była wpisana do tego rejestru, lub

- rolnik lub jego małżonek nabył w całości gospodarstwo rolne osoby, która 14 marca 2012 r. była wpisana do tego rejestru, a zbywca gospodarstwa wyraził pisemną zgodę na przyznanie płatności niezwiązanej do tytoniu nabywcy gospodarstwa rolnego, lub
- do 14 marca 2012 r. nabył on z mocy ustawy o organizacji rynków prawo, a nabycie tego prawa nie zostało stwierdzone decyzją.

Rolnikami uczestniczącymi w systemie dla małych gospodarstw są **wyłącznie rolnicy**, których włączono do tego systemu w 2015 r. Jeżeli rolnik w 2015 r. został uznany za rolnika uczestniczącego w systemie dla małych gospodarstw, wówczas w roku 2018 r. maksymalna kwota jego płatności (finansowanych z budżetu UE) nie przekroczy równowartości 1 250 euro, o ile nie wystąpi z tego systemu.

Rolnicy uznani za rolników uczestniczących w systemie dla małych gospodarstw zwolnieni są:

- z obowiązku realizacji praktyk zazielenienia bez utraty prawa do uzyskania płatności za zazielenienie,
- z kontroli w ramach zasady wzajemnej zgodności,
- z ewentualnych kar administracyjnych z tytułu tzw. niezgłoszenia wszystkich działek rolnych w gospodarstwie.

Rolnicy uczestniczący w systemie dla małych gospodarstw nie muszą deklarować działek rolnych niezgłoszonych do płatności, chyba że deklaracja taka jest niezbędna do celów innych schematów pomocowych.

W roku 2018 rolnik może wystąpić z systemu dla małych gospodarstw, wypełniając część IX Wniosku o przyznanie płatności za 2018 rok lub składając stosowne oświadczenie w terminie do 1 października 2018 roku.

Po 1 października 2018 roku oświadczenie o wystąpieniu z systemu dla małych gospodarstw (wraz z wnioskiem o przyznanie płatności) może złożyć spadkobierca lub następca prawny rolnika, jeżeli śmierć rolnika lub następstwo prawne nastąpiły w okresie od dnia złożenia wniosku do dnia doręczenia decyzji oraz w przypadku, gdy zdarzenie, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne, wystąpiło w okresie od dnia złożenia wniosku do dnia doręczenia decyzji.

W przypadku wystąpienia z systemu dla małych gospodarstw, rolnik nie będzie mógł skorzystać z wymienionych powyżej zwolnień.

Jeżeli zmiany w gospodarstwie skutkować mogą zwiększeniem w 2018 r. kwoty płatności ponad równowartość 1 250 euro, warto rozważyć wycofanie się z systemu dla małych gospodarstw, aby nie obowiązywał limit w wysokości 1 250 euro/gospodarstwo. Należy jednak pamiętać, że rolnik, który zdecyduje się na wycofanie, w kolejnych latach nie będzie mógł już uczestniczyć w systemie dla małych gospodarstw.

Płatność za zazielenienie – informacje podstawowe

W roku 2018 wszyscy rolnicy ubiegający się o jednolitą płatność obszarową są uprawnieni do otrzymania płatności z tytułu realizacji praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, czyli tzw. płatności za zazielenienie. Warunkiem przyznania płatności jest realizacja praktyk korzystnych dla klimatu i środowiska w zakresie:

- dywersyfikacji upraw,
- utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ), w tym wyznaczonych jako wartościowe pod względem środowiskowym (TUZ C),
- utrzymania obszarów proekologicznych (EFA).

Dywersyfikacja upraw

Praktyce tej podlegają rolnicy, którzy posiadają w swoim gospodarstwie:

- co najmniej 10 ha gruntów ornych – obowiązek prowadzenia co najmniej 2 różnych upraw, a powierzchnia uprawy głównej nie może przekraczać 75% gruntów ornych,
- powyżej 30 ha gruntów ornych – obowiązek prowadzenia co najmniej 3 różnych upraw, przy czym uprawa główna nie może zajmować więcej niż 75% gruntów ornych, a dwie uprawy główne łącznie nie mogą zajmować więcej niż 95% gruntów ornych.

Obszary proekologiczne

Praktyce podlegają rolnicy posiadający w swoim gospodarstwie więcej niż 15 ha gruntów ornych – obowiązek przeznaczenia co najmniej 5% gruntów ornych w gospodarstwie na obszary proekologiczne.

Trwałe użytki zielone

Rolników posiadających w swoim gospodarstwie wyznaczone trwałe użytki zielone, położone na obszarach Natura 2000, obowiązuje zakaz ich przekształcania, w tym zaorywania, gdyż są to trwałe użytki zielone wartościowe pod względem środowiskowym. W przypadku ich zaorania lub przekształcenia rolnik ma obowiązek ponownego przekształcenia tego obszaru w trwałe użytki zielone (TUZ powstały w wyniku ponownego przekształcenia uznany będzie za TUZ wartościowy pod względem środowiskowym), nie później niż do 31 maja roku następującego po roku złożenia wniosku o przyznanie płatności.

Rolników posiadających trwałe użytki zielone, które nie są wartościowe pod względem środowiskowym – obowiązuje zakaz ich przekształcania, w tym zaorywania, ale tylko wtedy, gdy stosunek trwałych użytków zielonych do wszystkich użytków rolnych w danym roku dla całego kraju zmniejszy się o więcej niż 5% w odniesieniu do wskaźnika referencyjnego.

Z obowiązku realizacji praktyk zazielenienia wyłączeni są rolnicy, którzy:

- prowadzą działalność rolniczą na powierzchni gruntów ornych mniejszej niż 10 ha i nie posiadają trwałych użytków zielonych, lub
- włączeni są do systemu dla małych gospodarstw, lub
- prowadzą w gospodarstwie produkcję metodami ekologicznymi, zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, w odniesieniu do tej części gospodarstwa, na której prowadzą taką produkcję.

Z obowiązku realizacji dywersyfikacji upraw i utrzymania obszarów EFA wyłączeni są rolnicy, którzy posiadają wysoki (ponad 75%) udział: użytków rolnych stanowiących trwałe użytki zielone lub gruntów ornych wykorzystywanych do produkcji roślin strączkowych, traw lub innych pastewnych roślin zielnych, ugorowanych albo będących połączeniem powyższego użytkowania. Od kampanii 2018 roku zniesiono 30-hektarowy próg pozostałych gruntów ornych, użytkowanych w inny niż wskazany powyżej sposób, ograniczający możliwość skorzystania z ww. wyłączeń.

W przypadku, gdy rolnik będąc zobowiązanym do realizacji praktyk zazielenienia nie będzie ich realizował, skutkować to będzie zmniejszeniem powierzchni kwalifikującej się do przyznania płatności za zazielenienie. Ponadto, mogą być stosowane wobec niego dodatkowe kary administracyjne. Wysokość takiej kary od 2018 r. może wykraczać poza kwotę zazielenienia (o maksymalnie 25%) i spowodować zmniejszenie innych płatności.

W przypadku stwierdzenia, że przez trzy lata rolnik nie spełniał wymogów w zakresie dywersyfikacji upraw lub utrzymania obszarów proekologicznych EFA, w kolejnych latach zmniejsza się powierzchnię kwalifikowaną do obliczania płatności z tytułu zazielenienia o dwukrotność powierzchni zmniejszenia wynikającego z niespełnienia wymogu dywersyfikacji upraw.

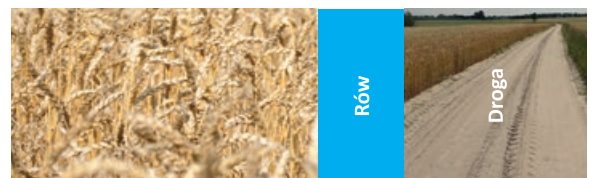
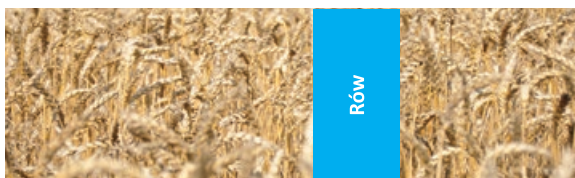
Przy ustalaniu powierzchni gruntów ornych, na których należy realizować praktyki zazielenienia, uwzględnia się również grunty orne, które nie są zgłaszane do płatności.

Ustalając powierzchnię gruntów ornych należy od powierzchni wszystkich gruntów kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej odjąć powierzchnie zajmowane przez:

- trwałe użytki zielone,
- plantacje trwałe (zajmują grunty przez okres 5 lat lub dłużej), w tym zagajniki o krótkiej rotacji,
- zalesienia dokonane po 2008 roku w ramach schematu pomocowego „Zalesianie gruntów rolnych” realizowanego w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW 2007–2013) oraz w ramach działania Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów (PROW 2014–2020).

Do wyliczenia powierzchni gruntów ornych wlicza się powierzchnie zajmowane przez elementy krajobrazu, które kwalifikują się do przyznania jednolitej płatności obszarowej i położone w obrębie gruntów ornych. Do elementów tych zalicza się elementy podlegające zachowaniu w ramach norm, tj. rowy do 2 m szerokości, drzewa będące pomnikami przyrody, oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m² oraz elementy krajobrazu kwalifikujące się do jednolitej płatności obszarowej, tj. powierzchnie zajęte przez rowy, nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty, których szerokość nie przekracza 2 m. Do powierzchni gruntów ornych należy doliczyć także powierzchnie zajmowane przez obiekty znajdujące się na działce rolnej, o ile ich powierzchnia nie przekracza 100 m², np. stogi siana.

Przykład:

Do powierzchni uprawy pszenicy w obu przypadkach wlicza się powierzchnię zajmowaną przez rów, jeżeli jego szerokość nie przekracza 2 m.

W przykładzie powierzchnia rowu nr 1 (do 2 m szerokości) powinna być wliczona do działki z uprawą trawy lub pastewnych roślin zielnych. Powierzchnia rowu nr 2 (o szerokości do 2 m) po połowie powinna być wliczona do obu działek rolnych.

Od ustalonej powyżej powierzchni gruntów ornych należy odjąć te, na których prowadzona jest produkcja metodami ekologicznymi, zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, gdyż:

- jeżeli rolnik posiada np. 17 ha gruntów ornych, a uprawy ekologiczne zajmują 8 ha, wówczas jest zwolniony z praktyk dywersyfikacji i obowiązku utrzymywania obszarów proekologicznych,
- jeżeli rolnik posiada np. 17 ha gruntów ornych, a uprawy ekologiczne zajmują 6 ha, wówczas nie jest zwolniony z praktyk dywersyfikacji, a jedynie nie ma obowiązku utrzymywania obszarów proekologicznych,
- jeżeli rolnik posiada np. 17 ha gruntów ornych, a uprawy ekologiczne zajmują 1 ha, wówczas nie jest zwolniony z praktyk dywersyfikacji i ma obowiązek utrzymywania obszarów proekologicznych.

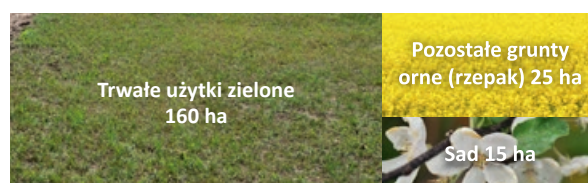

Realizacja praktyki w zakresie dywersyfikacji upraw dotyczy rolników posiadających co najmniej 10 ha gruntów ornych.

Dywersyfikację upraw można realizować poprzez praktykę równoważną w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020 Pakiet I Rolnictwo zrównoważone, spełniając wymóg: „Zastosowanie minimum 4 upraw w plonie głównym w ciągu roku w gospodarstwie, w tym udział głównej uprawy oraz łącznie zbóż w strukturze zasiewów nie może przekraczać 65% i udział każdej uprawy nie może być mniejszy niż 10%”.

W przypadku, gdy grunty orne zajmują powierzchnię 10 ha lub więcej, rolnik może być zwolniony z konieczności realizacji praktyki dywersyfikacji upraw, jeżeli jego gospodarstwo spełnia przynajmniej jeden z poniższych warunków:

- więcej niż 75% gruntów ornych to:
  - ✓ trawy lub inne pastewne rośliny zielne,
  - ✓ grunt ugorowany,
  - ✓ jest wykorzystywany do uprawy roślin strączkowych lub
  - ✓ połączenie powyższych,
- więcej niż 75% gruntów rolnych to:
  - ✓ trwałe użytki zielone,
  - ✓ trawy lub inne pastewne rośliny zielne lub
  - ✓ połączenie powyższych,

- powyżej 50% powierzchni zadeklarowanych gruntów ornych w danym roku nie było przez rolnika deklarowanych w poprzednim roku i na wszystkich gruntach ornych w danym roku uprawiane są inne uprawy w porównaniu do upraw w poprzednim roku kalendarzowym.

Z obowiązku dywersyfikacji upraw możliwe jest wyłączenie rolników, którzy na części gruntów ornych w gospodarstwie prowadzą produkcję ekologiczną, pod warunkiem, że pozostała powierzchnia gruntów ornych zajmuje powierzchnię poniżej 10 ha.

Dywersyfikacja upraw a grupa upraw

Do celów dywersyfikacji za odrębną uprawę uznaje się:

- rodzaj w klasyfikacji botanicznej upraw,
- pszenicę orkisz *Triticum spelta*,
- formę ozimą i jarą tego samego rodzaju,
- gatunek z rodzin kapustowatych (*Brassicaceae*), psiankowatych (*Solanaceae*) i dyniowatych (*Cucurbitaceae*),
- grunt ugorowany,
- trawę lub inne pastewne rośliny zielne.

Trawy lub inne pastewne rośliny zielne to wszystkie rośliny zielne, rosnące tradycyjnie na naturalnych pastwiskach lub zazwyczaj zawarte w mieszankach nasion przeznaczonych do zasiewania pastwisk lub łąk, niezależnie od tego czy są wykorzystywane do wypasania zwierząt.

Do dywersyfikacji upraw liczony jest każdy rodzaj wg klasyfikacji botanicznej, np. przylegające do siebie uprawy cebuli zwyczajnej, cebuli wielopiętrowej, pora czy czosnku to w klasyfikacji botanicznej jedna uprawa czosnku (rodzaj czosnek), a w przypadku rodzin psiankowatych, kapustowatych i dyniowatych uprawa to każdy gatunek, np. do kapustowatych należy gorczyca czarna czy też gorczyca sarepska i każde z nich stanowi odrębny gatunek (gorczyca sarepska, gorczyca czarna), a więc każdy gatunek to odrębna uprawa. We wniosku o przyznanie płatności deklaruje się uprawę, która jest na gruncie w okresie od 15 maja do 15 lipca roku złożenia wniosku.

Formy ozime i formy jare uważa się za odrębne uprawy, nawet jeśli należą do tego samego rodzaju. Oznacza to, że na przykład pszenicę ozimą oraz pszenicę jarą traktujemy jako oddzielne uprawy

Zasady dotyczące upraw mieszanych

- Obszary, na których prowadzone są obok siebie odrębne uprawy, z których każda (np. marchew, pietruszka, seler, itd.) ma powierzchnię mniejszą niż 0,1 ha (ich łączna powierzchnia może być większa od 0,1 ha), są uznawane za jedną uprawę mieszaną.

Przykład:

Na powierzchni 0,3 ha gruntów ornych, na którym uprawiane są: 0,09 ha marchwi, 0,04 ha pietruszki, 0,08 ha cebuli, 0,09 ha ziemniaka, wszystkie te uprawy są uznawane jako jedna uprawa mieszana.

- Na obszarze, na którym stosuje się uprawę mieszaną polegającą na jednoczesnym prowadzeniu dwóch lub większej liczby upraw w oddzielnych rzędach, każdą uprawę liczy się, jako oddzielną, jeżeli pokrywa, co najmniej 25% tego obszaru.

Przykład:

Przy powierzchni 1 ha gruntów ornych, na której uprawiane są naprzemiennie 1 rząd pietruszki, 1 rząd marchwi i 1 rząd czosnku, poszczególne uprawy zajmują po 33,33% powierzchni i każdą z nich traktujemy jako uprawę.

Przykład:

Przy powierzchni 1 ha gruntów ornych, na której uprawiane są naprzemiennie 3 rzędy pietruszki, 1 rząd marchwi i 1 rząd czosnku, poszczególne uprawy zajmują: pietruszka – 60% powierzchni, a każda z pozostałych upraw stanowi 20%. Jako uprawę dla całej powierzchni uznajemy pietruszkę.

Powierzchnię obszaru pokrytego oddzielnymi uprawami oblicza się dzieląc powierzchnię obszaru, na którym prowadzi się uprawę mieszaną, przez liczbę upraw pokrywających, co najmniej 25% tego obszaru, niezależnie od faktycznego udziału danej uprawy na tym obszarze.

Oznacza to, że w pierwszym przypadku każda uprawa zajmuje 0,33 ha powierzchni (deklarujemy każdą uprawę odrębnie), w drugim przypadku pietruszka zajmuje 1 ha,

Jeżeli żadna z roślin wchodzących w skład uprawy mieszanej (uprawianej w rzędach) nie pokrywa co najmniej 25% obszaru, uznaje się ją za uprawę mieszaną.

- Obszary, na których prowadzi się uprawę mieszaną, w której w główną uprawę wsiewa się drugą uprawę, uznaje się za obszary zajęte jedynie pod uprawę główną.
- **Obszary, na których wysiewa się mieszankę nasion, uznaje się za oddzielne uprawy, pod warunkiem, że można ustalić, że gatunki z różnych mieszanek nasion różnią się od siebie.** W przypadku obecności w gospodarstwie np.: mieszanki jęczmienia jarego z owsem siewnym, mieszanki żyta ozimego z wyką kosmatą oraz mieszanki bobiku z łubinem żółtym i z wyką siewną, mieszanki takie będą traktowane jako oddzielne uprawy. Jednakże mieszanki bobowatych drobnonasiennych z trawą (uprawiane na gruntach ornych) należą do uprawy „trawa lub inne pastewne rośliny zielne”. W przypadku obecności w gospodarstwie na gruntach ornych: trawy w siewie czystym, mieszanki traw oraz mieszanki traw z bobowatymi drobnonasiennymi, wszystkie te uprawy będą klasyfikowane jako uprawa „trawa lub inne pastewne rośliny zielne”.

Uprawy pod stałym lub ruchomym przykryciem nie stanowią oddzielnej uprawy w odniesieniu do dywersyfikacji upraw, w przypadku gdy ta sama roślina uprawiana jest także w gruncie, np. ogórki uprawiane w jednym gospodarstwie w gruncie i w tunelu foliowym stanowią w odniesieniu do dywersyfikacji upraw jedną uprawę – ogórek.

Ustalenie liczby i obliczanie udziału różnych upraw następować będzie w okresie od 15 maja do 15 lipca roku, w którym rolnik złoży wniosek o przyznanie płatności.

Jeżeli rolnik posiada:

- **od 10 do 30 ha gruntów ornych** – zobowiązany jest do prowadzenia **co najmniej 2 różnych upraw na gruntach ornych**, przy czym **uprawa główna nie** powinna zajmować **więcej niż 75% gruntów ornych**,
- **powyżej 30 ha gruntów ornych** – zobowiązany jest do prowadzenia **co najmniej 3 różnych upraw na gruntach ornych**, przy czym **uprawa główna nie** może zajmować **więcej niż 75% gruntów ornych**, a **dwie uprawy główne łącznie** nie mogą zajmować **więcej niż 95% gruntów ornych**.

Jeżeli w gospodarstwie grunty orne zajmują co najmniej 10 ha, ale nie więcej niż 30 ha, należy sprawdzić (zgodnie z poniższym wzorem) udział procentowy uprawy głównej, czyli takiej, która będzie zajmować największą powierzchnię.

$$\% \text{ uprawy głównej} = \frac{\text{powierzchnia uprawy głównej [ha]} * 100\%}{\text{powierzchnia gruntów ornych ogółem w gospodarstwie [ha]}}$$

Jeżeli planowana uprawa główna będzie prowadzona na maksymalnie 75% gruntów ornych, wówczas wymóg praktyki w zakresie dywersyfikacji upraw jest spełniony.

Jeżeli planowana uprawa główna prowadzona będzie na powierzchni przekraczającej 75% gruntów ornych, w celu spełnienia praktyki dywersyfikacji konieczne jest zmniejszenie powierzchni uprawy głównej.

Przykład 1:

Dwa gospodarstwa – w każdym powierzchnia użytków rolnych kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej wynosi 14 ha, a powierzchnia gruntów ornych wynosi 10 ha.

Uprawa główna – 75% gruntów ornych.

Spełniona praktyka dywersyfikacji upraw.

Uprawa główna – 80% gruntów ornych.

Niespełniona praktyka dywersyfikacji upraw.

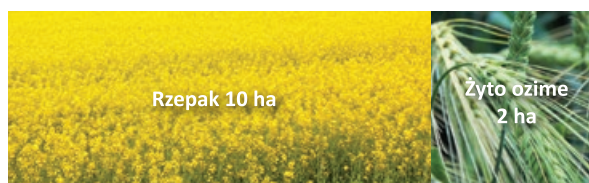
Przykład 2:

Dwa gospodarstwa – w każdym powierzchnia użytków rolnych kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej wynosi 14 ha, a powierzchnia gruntów ornych wynosi 12 ha.

Uprawa główna – 66,67% gruntów ornych.

Spełniony warunek dywersyfikacji upraw.

Uprawa główna – 83,33% gruntów ornych.

Niespełniony warunek dywersyfikacji upraw.

Jeżeli w gospodarstwie grunty orne zajmują powyżej 30 ha wówczas należy sprawdzić udział procentowy uprawy głównej, czyli takiej, która będzie zajmować największą powierzchnię. Dodatkowo należy dokonać sprawdzenia (wzór poniżej) czy powierzchnia dwóch upraw głównych nie przekracza 95% gruntów ornych.

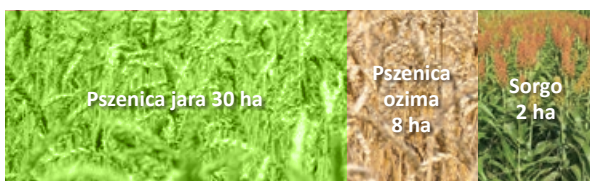
$$\% \text{ dwóch upraw głównych} = \frac{\text{powierzchnia dwóch upraw głównych [ha]} * 100\%}{\text{powierzchnia gruntów ornych ogółem w gospodarstwie [ha]}}$$

Jeżeli planowana uprawa główna będzie prowadzona na maksymalnie 75% gruntów ornych, a powierzchnia dwóch głównych upraw stanowić będzie nie więcej niż 95% gruntów ornych, wówczas wymóg praktyki w zakresie dywersyfikacji upraw jest spełniony.

Jeżeli planowana uprawa główna prowadzona będzie na powierzchni przekraczającej 75% gruntów ornych lub powierzchnia dwóch głównych upraw stanowić będzie więcej niż 95% gruntów ornych, w celu spełnienia praktyki dywersyfikacji konieczne jest zmniejszenie powierzchni uprawy głównej lub powierzchni dwóch upraw głównych.

Przykład 1:

Dwa gospodarstwa – w każdym powierzchnia użytków rolnych wynosi 50 ha, a gruntów ornych wynosi 40 ha.

Uprawa główna – 75% gruntów ornych.

Dwie uprawy główne – 95% gruntów ornych.

Spełniony warunek dywersyfikacji upraw.

Uprawa główna – 75% gruntów ornych.

Dwie uprawy główne – 97,5% gruntów ornych.

Niespełniony warunek dywersyfikacji upraw.

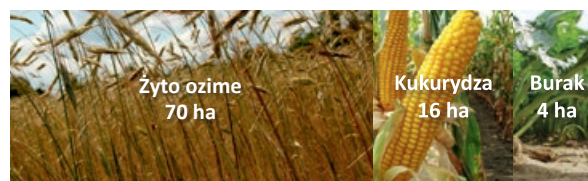
Przykład 2:

Dwa gospodarstwa – w każdym powierzchnia użytków rolnych kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej wynosi 100 ha, a powierzchnia gruntów ornych wynosi 90 ha.

Uprawa główna – 74,44% gruntów ornych.
Dwie uprawy główne – 94,44% gruntów ornych.

Spełniony warunek dywersyfikacji upraw.

Uprawa główna – 77,78% gruntów ornych.
Dwie uprawy główne – 95,56% gruntów ornych.

Niespełniony warunek dywersyfikacji upraw.

Jeżeli posiadasz trwałe użytki zielone musisz realizować praktykę w zakresie trwałych użytków zielonych.

Powierzchnia zajęta pod uprawę trwałych użytków zielonych (TUZ) obejmuje grunty rolne, które są od co najmniej 5 lat wykorzystywane pod uprawę traw lub innych pastewnych roślin zielnych, również wtedy, gdy grunty te były w tym okresie orane i obsiewane inną odmianą pastewnej rośliny zielnej niż odmiana uprawiana na nich poprzednio.

Praktyka zazielenienia w zakresie trwałych użytków zielonych składa się z dwóch elementów:

- obowiązku utrzymania na poziomie gospodarstwa wyznaczonych trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym (TUZ cenny przyrodniczo), położonych na obszarach Natura 2000,
- utrzymywania w skali kraju powierzchni trwałych użytków zielonych na niezmiennym poziomie w stosunku do ich powierzchni ustalonej w roku referencyjnym.

Trwałe użytki zielone

Jeśli rolnik posiada trwałe użytki zielone (inne niż wartościowe pod względem środowiskowym), obowiązuje go zakaz ich przekształcania, ale tylko wtedy, gdy stosunek trwałych użytków zielonych do wszystkich użytków rolnych w danym roku dla całego kraju zmniejszy się o więcej niż 5% w odniesieniu do wskaźnika referencyjnego, który wynosi 14,34%.

W przypadku zmniejszenia współczynnika o więcej niż 5% rolnicy, którzy przekształcili obszar trwałych użytków zielonych w inne użytkowanie, będą zobowiązani do ponownego przekształcenia obszaru w trwałe użytki zielone.

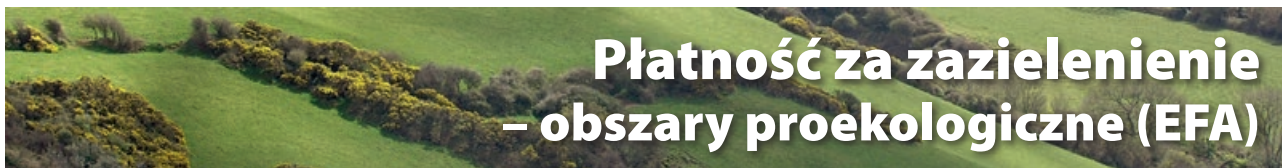
Trwałe użytki zielone wartościowe pod względem środowiskowym

W przypadku wyznaczonych trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym, obowiązkowa praktyka w ramach płatności za zazielenienie polega na:

- zakazie przekształcania i zaorywania wyznaczonych TUZ wartościowych pod względem środowiskowym,
- obowiązku ponownego przekształcenia danego obszaru w trwałe użytki zielone w przypadku jego przekształcenia lub zaorania,
- terminowym wypełnieniu obowiązku przywrócenia TUZ wartościowych pod względem środowiskowym – nie później niż do 31 maja roku następującego po roku złożenia wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich.

Przekształcenie, w tym zaoranie, trwałych użytków zielonych wartościowych pod względem środowiskowym skutkować będzie zmniejszeniem powierzchni kwalifikującej się do przyznania płatności za zazielenienie.

Jeżeli rolnik uprawniony do jednolitej płatności obszarowej posiada ponad 15 ha gruntów ornych, obszar proekologiczny (EFA) powinien stanowić przynajmniej 5% gruntów ornych gospodarstwa.

Podstawą do wyliczenia 5% powierzchni EFA jest suma powierzchni zatwierdzonych gruntów ornych znajdujących się w gospodarstwie oraz w stosownych przypadkach, powierzchnia poszczególnych elementów EFA takich jak: stref buforowych, zagajników o krótkiej rotacji, obszarów zalesionych po 2008 r. w ramach PROW oraz elementów krajobrazu, które nie zostały wliczone do powierzchni kwalifikującej się do jednolitej płatności obszarowej (elementy kwalifikujące się do jednolitej płatności obszarowej: elementy krajobrazu podlegające zachowaniu w ramach norm, tj. rowy do 2 m szerokości, oczka wodne w rozumieniu przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m², drzewa będące pomnikami przyrody, objęte ochroną przyrody).

Do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie należy doliczyć powierzchnię dla poniżej wskazanych obszarów:

- elementy krajobrazu:
  - ✓ **żywoploty i pasy zadrzewione** – o maksymalnej szerokości do 10 m, chyba że ich szerokość nie przekracza 2 m i została wliczona do działki rolnej; po zastosowaniu współczynnika przekształcenia,
  - ✓ **drzewa wolnostojące** – o średnicy korony minimum 4 m, chyba że drzewa zostały wliczone do działki rolnej; po zastosowaniu współczynnika przekształcenia,
  - ✓ **zadrzewienia liniowe** – obejmujące drzewa o średnicy korony minimum 4 m; odległość między koronami drzew nie powinna przekraczać 5 m (elementy te nie mogą stanowić części lasu); po zastosowaniu współczynnika przekształcenia,
  - ✓ **zagajniki śródpolne** obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie, o maksymalnej powierzchni do 0,3 ha z obiektów nie większych niż 0,5 ha (elementy te nie mogą stanowić części lasu), chyba że łączna powierzchnia skupisk zadrzewień nie przekracza 0,01 ha i została wliczona do działki rolnej,
  - ✓ **oczka wodne** o maksymalnej wielkości zaliczanej do EFA wynoszącej 0,3 ha z obiektów nie większych niż 1 ha, z wyłączeniem zbiorników zawierających elementy betonowe lub plastik, chyba że powierzchnia oczka wodnego jest mniejsza niż 100 m² i została wliczona do działki rolnej. Do powierzchni oczka wodnego wliczana jest strefa z roślinnością nadbrzeżną,
  - ✓ **rowy** włączając otwarte ciek wodne służące do nawadniania i odwadniania o maksymalnej szerokości 10 m z wyłączeniem kanałów wykonanych z betonu; po zastosowaniu współczynnika przekształcenia,
- **strefy buforowe i miedze śródpolne** o szerokości od 1 m do 20 m, na których nie jest prowadzona produkcja rolna, chyba że strefa została wliczona do działki rolnej; po zastosowaniu współczynnika przekształcenia,
- **obszary z zagajnikami** o krótkiej rotacji bez stosowania środków ochrony roślin i stosowaniu nawożenia mineralnego w dopuszczalnych dawkach,
- **obszary zalesione po 2008 roku** w ramach PROW 2007–2013 (zalesienia na gruntach rolnych) i PROW 2014–2020, które kwalifikowały się (zapewniły rolnikowi prawo) do jednolitej płatności obszarowej w 2008 r.

Przykład 1:

Gospodarstwo rolnika składa się z: 45 ha gruntów ornych, 5 ha zagajnika o krótkiej rotacji. Podstawa do wyliczenia 5% obszaru proekologicznego (EFA) wynosi 50 ha. W związku z powyższym wymagana powierzchnia obszaru proekologicznego (EFA) wynosi 2,5 ha.

Poniższy wzór pozwala określić, jaka powierzchnia gruntów w gospodarstwie powinna być przeznaczona na obszary proekologiczne.

$$\text{Powierzchnia obszaru proekologicznego} = \frac{\text{powierzchnia gruntów ornych w gospodarstwie} * 5\%}{100\%}$$

Przykład 2:

Jeżeli w gospodarstwie grunty orne zajmują powierzchnię 24 ha, wówczas obszary proekologiczne powinny zajmować nie mniej niż 1,2 ha po zastosowaniu współczynników przekształcenia i ważenia.

Jeżeli powierzchnia gruntów ornych przekracza 15 ha, rolnik może być zwolniony z konieczności utrzymania obszaru proekologicznego (EFA), jeżeli:

- więcej niż 75% gruntów ornych to:
  - ✓ trawy lub inne pastewne rośliny zielne,
  - ✓ grunt ugorowany,
  - ✓ grunty wykorzystywane do uprawy roślin strączkowych,
  - ✓ połączenie powyższych,
- więcej niż 75% kwalifikujących się gruntów rolnych to:
  - ✓ trwałe użytki zielone,
  - ✓ trawy lub inne pastewne rośliny zielne,
  - ✓ połączenie powyższych.

Ten sam obszar lub element krajobrazu, jako obszar proekologiczny, można zgłosić tylko raz w danym roku składania wniosków.

Z obowiązku utrzymania obszarów proekologicznych możliwe jest wyłączenie rolników, którzy na części gruntów ornych w gospodarstwie prowadzą produkcję ekologiczną, pod warunkiem, że pozostała powierzchnia gruntów ornych zajmuje powierzchnię do 15 ha.

Obszary proekologiczne powinny znajdować się na gruntach ornych danego gospodarstwa rolnego, z wyjątkiem obszarów gospodarstwa rolnego objętych zagajnikami o krótkiej rotacji i obszarów zalesionych.

W przypadku elementów krajobrazu oraz stref buforowych i międz śródpolnych, obszary proekologiczne mogą również przylegać do gruntów ornych gospodarstwa.

Do obliczania powierzchni obszarów proekologicznych wykorzystywane będą współczynniki przekształcenia i ważenia.

Do obszarów proekologicznych można zaliczyć grunty ugorowane. Na gruntach tych w okresie od 1 stycznia do 31 lipca w danym roku nie może być prowadzona produkcja rolna. Nieprowadzenie produkcji rolnej oznacza brak działalności rolniczej (tj.: brak produkcji, hodowli lub uprawy produktów rolnych, w tym zbiorów, dojenia,

hodowli zwierząt oraz utrzymywania zwierząt do celów gospodarskich), bez uszczerbku dla wymogów określonych w ramach normy Dobrej Kultury Rolnej (DKR) dotyczącej obowiązku ustanowienia okrywy glebowej na obszarach erozyjnych. Dozwolone są działania zmierzające do stworzenia zielonej pokrywy glebowej do celów różnorodności biologicznej, w tym siew mieszanki nasion dzikich kwiatów. Po upływie wskazanego terminu można przywrócić grunty do produkcji. Na ugorach w ramach EFA obowiązuje:

- zakaz stosowania środków ochrony roślin w okresie utrzymywania ugoru,
- zakaz wysiewu i uprawy gatunków roślin na cele produkcyjne, w tym zakaz wypasu i koszenia.

Ugory mogą być jednocześnie zaliczone jako uprawa w ramach dywersyfikacji upraw oraz jako obszar proekologiczny.

Elementy krajobrazu chronione w ramach norm Dobrej Kultury Rolnej (DKR):

- drzewa będące pomnikami przyrody,
- oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m²,
- rowy, których szerokość nie przekracza 2 m.

Pozostałe elementy krajobrazu:

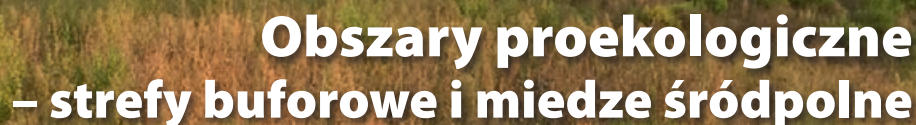
- żywopłoty, pasy zadrzewione – maksymalna szerokość elementu zaliczana do EFA wynosi 10 m. Elementy te nie mogą stanowić części lasu,
- zadrzewienia liniowe – obejmujące drzewa o średnicy korony wynoszącej przynajmniej 4 m; odległość między koronami drzew nie powinna przekraczać 5 m. Elementy te nie mogą stanowić części lasu,
- rowy – włączając otwarte ciek wodne służące do nawadniania lub odwadniania, z wyłączeniem kanałów wykonanych z betonu – **maksymalna szerokość elementu zaliczana do EFA wynosi 10 m**,
- pojedyncze drzewa o średnicy korony minimum 4 m,
- zagajniki śródpolne obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie – **maksymalna wielkość elementu zaliczana do EFA wynosi 0,3 ha z obiektów nie większych niż 0,5 ha**. Elementy te nie mogą stanowić części lasu,
- oczka wodne – **maksymalna wielkość elementu zaliczana do EFA wynosi 0,3 ha z obiektów nie większych niż 1 ha**. Zbiorników z betonu lub tworzywa sztucznego nie uznaje się za obszar proekologiczny. W przypadku gdy oczko wodne otacza roślinność nadbrzeżna, do powierzchni oczka wodnego wliczana jest strefa z roślinnością nadbrzeżną.

Wszystkie elementy krajobrazu deklarowane jako obszary proekologiczne muszą być w posiadaniu rolnika.

Za obszary proekologiczne mogą być uznane elementy krajobrazu **położone na gruncie ornym**, jak również takie elementy krajobrazu, **które przylegają do gruntów ornych gospodarstwa**. Można także uznać za obszary EFA takie elementy krajobrazu, które **są położone w pasie o szerokości do 5 m wokół gruntów ornych**.

Od 2018 r. możliwe jest wykorzystanie jako EFA tych elementów krajobrazu, które przekraczają parametry określone w przepisach UE. Nowe podejście oznacza, że w przypadku posiadania w gospodarstwie elementów przekraczających maksymalne wielkości/szerokości dla obszarów EFA, będzie można wykorzystać taki element jako EFA, ale tylko do wielkości określonej w przepisach.

Obszary proekologiczne – strefy buforowe i miedze śródpolne

W roku 2018 połączono strefy buforowe i miedze śródpolne w jedną kategorię – w tym strefy buforowe na trwałych użytkach zielonych, pod warunkiem, że różnią się one od przylegającej kwalifikującej się powierzchni użytków rolnych, o szerokości ustanowionej:

- w ramach norm DKR (przynajmniej 5 m, 10 m lub 20 m), pod warunkiem, że strefy te będą spełniać kryteria obszaru proekologicznego tzn. zakaz prowadzenia produkcji oraz
- inne strefy buforowe i miedze śródpolne o szerokości nie mniejszej niż 1 m i nie większej niż 20 m.

Roślinność nadbrzeżną wzdłuż cieków wodnych należy uwzględnić do celów obliczenia obszaru proekologicznego.

Na strefach buforowych i miedzach nie może być prowadzona produkcja rolna. Nieprowadzenie produkcji rolnej oznacza brak działalności rolniczej (tj.: brak produkcji, hodowli lub uprawy produktów rolnych, w tym zbiorów, dojenja, hodowli zwierząt oraz utrzymywania zwierząt do celów gospodarskich), bez uszczerbku dla wymogów określonych w ramach normy Dobrej Kultury Rolnej dotyczącej obowiązku ustanowienia okrywy glebowej na obszarach erozyjnych. Dozwolone są działania zmierzające do stworzenia zielonej pokrywy glebowej do celów różnorodności biologicznej, w tym siew mieszanki nasion dzikich kwiatów. **Niemniej jednak wypas lub koszenie na tych obszarach są możliwe, pod warunkiem, że można je odróżnić od przyległych użytków rolnych.** Powyższa zasada odnosi się także do stref buforowych ustanowionych w ramach norm DKR, jeśli rolnik zdecyduje się je zadeklarować do EFA.

Za obszary proekologiczne mogą być uznane strefy buforowe i miedze śródpolne położone na gruncie ornym lub przylegające dłuższą krawędzią do gruntów ornych gospodarstwa.

Jeżeli rolnik podjął zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach wariantu 9.3 Utrzymanie 2 metrowych miedz śródpolnych lub wariantu 9.4. Utrzymanie 5 metrowych miedz śródpolnych (PROW 2007–2013) po 2011 r.:

- i kontynuuje je w roku 2018 oraz w latach kolejnych, to obszar tych miedz śródpolnych może być zadeklarowany jako obszar proekologiczny (obszar EFA),
- i kontynuuje je w roku 2018 (tylko w przypadku kontynuowania przejętego zobowiązania podjętego przed 15.03.2012 r.), to obszar tych miedz śródpolnych nie może być zadeklarowany jako obszar proekologiczny (obszar EFA).

Obszary proekologiczne – pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasów

Na pasach gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu dopuszcza się zarówno prowadzenie, jak i nieprowadzenie produkcji rolnej. Decyzję w tym zakresie pozostawia się rolnikowi.

W przypadku, jeśli:

- **produkcja nie jest prowadzona** – szerokość pasa wynosi od 1 m do 20 m; na obszarach tych dopuszcza się wypas lub koszenie, pod warunkiem, że pasy te można odróżnić od przyległych gruntów rolnych,
- **produkcja jest prowadzona** – szerokość pasa wynosi od 1 m do 10 m; na obszarach tych obowiązują **zakaz stosowania środków ochrony roślin (w tym zaprawę nasion).**

Obszary proekologiczne – zagajniki o krótkiej rotacji

Obszarem proekologicznym będą zagajniki o krótkiej rotacji, na których:

- obowiązuje zakaz stosowania środków ochrony roślin,
  - i możliwe jest stosowanie nawożenia mineralnego w następujących limitach:
    - ✓ w roku założenia plantacji – dawki nawozów mineralnych nie mogą przekroczyć 20 kg/ha N, 20 kg/ha P205, i 40 kg/ha K2O oraz
    - ✓ w roku następującym po zbiorze roślin – dawki nawozów mineralnych nie mogą przekroczyć 80 kg/ha N, 30 kg/ha P205, i 80 kg/ha K2O,
- co potwierdza rejestr stosowania nawożenia mineralnego prowadzony przez rolnika.

Do zagajników traktowanych jako EFA zaliczane są gatunki drzew z rodzaju:

- wierzba (*Salix sp.*),
- brzoza (*Betula sp.*),
- topola czarna (*Populus nigra*) i jej krzyżówki.

W przypadku zagajników, powierzchnia zaliczana do obszaru EFA stanowi jedynie 50% powierzchni rzeczywistej.

Obszary proekologiczne – obszary zalesione

Jako obszar proekologiczny uznawane będą obszary zalesione po 2008 r. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (zalesienie na gruntach rolnych) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, które kwalifikowały się (zapewniły rolnikowi prawo) do jednolitej płatności obszarowej w 2008 r.

Obszary proekologiczne – międzyplony i okrywa zielona

Międzyplony i okrywa zielona mają zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania skutecznego związania pozostałości azotanów i okrycia gleby w okresie, gdy obszar nie jest pokryty uprawą główną.

Za obszary proekologiczne uznawane będą międzyplony lub okrywa zielona, rozumiane jako:

- wsiewki traw lub roślin bobowatych drobnonasiennych w uprawę główną lub
  - mieszanki utworzone z co najmniej 2 gatunków roślin z następujących grup roślin uprawnych: zbóż, oleistych, pastewnych, bobowatych drobnonasiennych, bobowatych grubonasiennych oraz miododajnych.
- Powyższych mieszanek na tej samej działce rolnej nie utrzymuje się jako uprawy w plonie głównym w roku następującym po wysiewie mieszanki.

Mieszanki złożone z samych gatunków zbóż nie są uznawane za obszar proekologiczny.

Na międzyplonach utworzonych z mieszanek obowiązuje zakaz stosowania środków ochrony roślin przez okres ich utrzymania. W przypadku wsiewek trawy lub bobowatych drobnonasiennych w uprawę główną, zakaz ten obowiązuje od momentu zbioru uprawy głównej przez co najmniej osiem tygodni lub do momentu wysiewu kolejnej uprawy głównej. Ponadto zakaz stosowania środków ochrony roślin obejmuje również zaprawę nasion.

Międzyplon ścierniskowy.

Od 2018 r. wprowadzono dwie możliwości realizacji tego wymogu:

- stały termin wysiewu oraz stały termin utrzymania, tj.
  - ✓ wysiew – w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia,
  - ✓ utrzymanie na polu – co najmniej do dnia 15 października.
- indywidualne podejście, tj.
  - ✓ wysiew – w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia,
  - ✓ utrzymanie przez (co najmniej) 8 tygodni od dnia wysiewu mieszanki.

Dzień wysiewu należy wskazać w oświadczeniu złożonym do kierownika biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w terminie 7 dni od dnia wysiewu mieszanki. W przypadku, gdy w ciągu 7 dni od daty wysiewu, a najpóźniej do dnia 27 sierpnia roku złożenia wniosku nie zostanie wskazany dzień wysiewu mieszanki w oświadczeniu, wówczas uznaje się, że został wybrany wariant ze stałym terminem wysiewu i stałym terminem utrzymania.

Międzyplon ozimy.

- Termin wysiewu – w okresie od dnia 1 lipca do dnia 1 października,
- utrzymanie na polu - co najmniej do dnia 15 lutego.

Powierzchnia zaliczana do obszaru EFA stanowi jedynie 30% powierzchni rzeczywistej.

Przykładowa lista gatunków roślin bobowatych drobnonasiennych, które mogą być uprawiane jako wsiewka w uprawę główną, została określona w tabeli nr 4.

Przykładowa lista gatunków, z których możliwe jest tworzenie mieszanek uznawanych za obszar proekologiczny, została określona w tabeli nr 3.

Międzyplonem zaliczanym do obszaru EFA **nie jest** obszar:

- międzyplonu utworzonego z mieszanek złożonych z samych gatunków zbóż,
- na którym gatunki zbóż ozimych stosowane w mieszance pozostają jako uprawa stanowiąca plon główny w roku następującym po wysiewie mieszanki,
- na którym mieszanka uprawiana jako międzyplon jest następnie uprawiana (pozostawiona) jako plon główny w roku następującym po wysiewie mieszanki, (jako plon główny można uprawiać poszczególne gatunki, z których utworzona była mieszanka),
- międzyplonu zwykle wysiewanego jesienią do zbioru lub wypasu.

Jeżeli rolnik realizuje Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020 i w swoim gospodarstwie posiada międzyplony, których w danym roku i na danej działce nie wykazuje jako praktykę dodatkową, to taki obszar może jednocześnie zadeklarować jako obszar EFA, pod warunkiem spełnienia wymogów dotyczących międzyplonów uznawanych jako obszar EFA. Jeżeli międzyplon w danym roku zostanie zadeklarowany jako praktyka dodatkowa, to w takim przypadku nie może być on jednocześnie zadeklarowany jako obszar EFA.

Jeżeli rolnik realizuje wariant 8.2 Międzyplon ozimy lub wariant 8.3 Międzyplon ścierniskowy Pakietu 8. Ochrona gleb i wód Programu rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013 albo wariant 2.1 Międzyplony Pakietu 2. Ochrona gleb i wód w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020, to międzyplonów

uprawianych w celu realizacji ww. zobowiązań nie może jednocześnie zadeklarować jako obszar EFA. Jeżeli w gospodarstwie uprawia się więcej międzyplonów (ponad powierzchnię wynikającą ze zobowiązania) i nie deklaruje ich do ww. wariantów w ramach programu rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013 albo Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020, wtedy międzyplony te można zadeklarować jako obszar EFA.

Na uprawach wiążących azot **obowiązuje zakaz stosowania środków ochrony roślin w tym zaprawę nasion.**

Uprawy wiążące azot (bobowate) mogą być jednocześnie zaliczone jako uprawa w ramach dywersyfikacji upraw oraz jako obszar proekologiczny.

Powierzchnia zaliczana do obszaru EFA stanowi 100% powierzchni rzeczywistej.

Lista roślin wiążących azot z wykorzystaniem gatunków roślin bobowatych drobnonasiennych lub bobowatych grubonasiennych, uprawianych w plonie głównym, których uprawa będzie uznana za obszar EFA została przedstawiona poniżej. Rośliny te mogą być uprawiane zarówno w czystym siewie jak i w formie mieszanki.

- ✓ bób (*Vicia faba major* L.)
- ✓ bobik (*Vicia faba minor* L.)
- ✓ ciecierzycza (*Cicer*)
- ✓ fasola zwykła (*Phaseolus vulgaris* L.)
- ✓ fasola wielokwiatowa (*Phaseolus coccineus* L.)
- ✓ groch siewny (*Pisum sativum* L. (partim))
- ✓ groch siewny cukrowy (*Pisum sativum* L. (partim))
- ✓ soczewica jadalna (*Lens culinaris* Medik.)
- ✓ soja zwyczajna (*Glycine max* (L.) Merrill)
- ✓ łubin biały (*Lupinus albus* L.)
- ✓ łubin wąskolistny (*Lupinus angustifolius* L.)
- ✓ łubin żółty (*Lupinus luteus* L.)
- ✓ peluszką (*Pisum arvense* L.)
- ✓ seradela uprawna (*Ornithopus sativus* Brot.)
- ✓ koniczyna czerwona (*Trifolium pratense* L.)
- ✓ koniczyna biała (*Trifolium repens* L.)
- ✓ koniczyna białoróżowa (*Trifolium hybridum* L.)
- ✓ koniczyna perska (*Trifolium resupinatum* L.)
- ✓ koniczyna krwistoczerwona (*Trifolium incarnatum* L.)
- ✓ komonica zwyczajna (*Lotus corniculatus* L.)
- ✓ esparceta siewna (*Onobrychis vicifolia* Scop.)
- ✓ lędźwian (*Lathyrus* L.)
- ✓ lucerna siewna (*Medicago sativa* L.)
- ✓ lucerna mieszańcowa (*Medicago x varia* T. Martyn)
- ✓ lucerna chmielowa (*Medicago lupulina* L.)
- ✓ nostryk biały (*Melilotus albus*)

Jeżeli rolnik realizuje Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone oraz Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie w ramach Programu rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013 i w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020 w swoim gospodarstwie uprawia w plonie głównym rośliny bobowate drobnonasienne lub bobowate grubonasienne (z powyższej listy), to uprawę taką może jednocześnie zadeklarować jako obszar proekologiczny (obszar EFA) – uprawę wiążącą azot.

Rolnicy, których gospodarstwa rolne znajdują się w bliskiej odległości, będą mieli możliwość wspólnej realizacji obowiązku utrzymywania obszarów proekologicznych. Aby móc skorzystać z tej formy muszą być spełnione następujące warunki:

- we wspólnej realizacji praktyki EFA może uczestniczyć do 10-ciu rolników,

- gospodarstwa muszą znajdować się w bliskiej odległości – 80% powierzchni każdego z gospodarstw powinno znajdować się w promieniu maksymalnie 15 km (tj. w okręgu 30 km), przy czym promień ten wyznacza się od środka:
  - ✓ wspólnego obszaru proekologicznego albo
  - ✓ siedziby gospodarstwa jednego z rolników realizujących wspólnie praktykę utrzymania obszarów proekologicznych.
- wspólnie rozliczane mogą być jedynie obszary proekologiczne przylegające do innego obszaru EFA, zgłoszonego jako obszar wspólny lub indywidualny przez któregoś z rolników uczestniczących we wspólnej realizacji praktyki EFA (nie jest określona minimalna wielkość punktu stycznego),
- każdy z rolników zapewnia, aby przynajmniej połowa (50%) obszarów, które powinien przeznaczyć na obszary EFA (czyli powierzchnia odpowiadająca 2,5% GO), była położona na terenie jego gospodarstwa rolnego. Pozostała część może być realizowana poprzez „wspólny obszar proekologiczny”,
- obszary EFA objęte wspólnym wdrożeniem mogą stanowić jeden lub kilka obszarów i znajdować się na gruncie jednego lub więcej rolników, tzn. nie wszyscy rolnicy biorący udział we wspólnej realizacji praktyki EFA muszą uczestniczyć w tworzeniu wspólnego obszaru proekologicznego,
- rolnicy są zobowiązani zawrzeć pisemną umowę, którą należy dołączyć do wniosku o przyznanie płatności, w odniesieniu do:
  - ✓ szczegółów finansowych porozumienia oraz
  - ✓ sankcji w przypadku stwierdzenia niezgodności na wspólnym obszarze EFA. Do umowy rolnik zobowiązany jest do dołączenia materiału graficznego udostępnionego przez kierownika biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, na którym będzie wskazany obszar o promieniu 15 km.

Ponadto każdy z rolników uczestniczących we wspólnej realizacji praktyki obszaru proekologicznego zobowiązany będzie dołączyć do wniosku o płatności bezpośrednie deklarację o wspólnej realizacji praktyki utrzymania obszarów proekologicznych, według wzoru udostępnionego na stronie internetowej ARiMR.

Z powyższej możliwości mogą skorzystać np. rolnicy, którym do spełnienia obowiązkowego progu realizacji obszarów proekologicznych „zabraknie” obszarów w ramach gospodarstwa.

Przykład:

Jeżeli minimalna powierzchnia obszaru proekologicznego w gospodarstwie powinna wynosić 1,5 ha, a wynosi 0,75 ha, to rolnik może realizować praktykę wspólnie z innymi rolnikami.

Oznaczenie elementu EFA	ELEMENT EFA	Współczynnik przekształcenia (m/drzewo na m ²)	Współczynnik ważenia	Obszar EFA (po zastosowaniu obu współczynników)
EFA1	Grunt ugorowany (m ²)	-	1,0	1,0 m ²
Element krajobrazu				
EFA2	Żywopłaty/ pasy zadrzewione (mb.)	5	2,0	10,0 m ²
EFA3	Drzewa wolnostojące w tym pomniki przyrody (sztuka)	20	1,5	30,0 m ²
EFA4	Zadrzewienie liniowe (mb.)	5	2,0	10,0 m ²
EFA5	Zagajniki śródpolne obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie (m ²)	-	1,5	1,5 m ²
EFA6/9	Miejsca śródpolne i strefy buforowe – o szerokości od 1 m do 20 m, na których nie jest prowadzona produkcja rolna (mb.)	6	1,5	9,0 m ²
EFA7	Oczka wodne (m ²)	-	1,5	1,5 m ²
EFA8	Rowy (mb.)	5	2,0	10,0 m ²

Oznaczenie elementu EFA	ELEMENT EFA	Współczynnik przekształcenia (m/drzewo na m ²)	Współczynnik ważenia	Obszar EFA (po zastosowaniu obu współczynników)
	Pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (mb.)			
EFA10	✓ bez produkcji	6	1,5	9,0 m ²
EFA11	✓ z produkcją	6	0,3	1,8 m ²
EFA12	Obszary z zagajnikami o krótkiej rotacji, na których nie stosuje się środków ochrony roślin oraz stosuje się nawożenie zgodnie z przepisami rozporządzenia dotyczącego EFA (m ²)	-	0,5	0,5 m ²
EFA13	Obszary zalesione w ramach PROW po 2008 r. (m ²)	-	1,0	1,0 m ²
EFA14a	Obszary z międzyplonami lub okrywą zieloną – międzyplon ścierniskowy (m ²)	-	0,3	0,3 m ²
EFA14b	Obszary z międzyplonami lub okrywą zieloną – międzyplon ozimy (m ²)	-	0,3	0,3 m ²
EFA14c	Wsiewki traw lub roślin bobowatych drobnonasiennych w plon główny (m ²)	-	0,3	0,3 m ²
EFA15	Obszary objęte uprawami wiążącymi azot (m ²)	-	1,0	1,0 m ²

Przykład 1:

Fizyczna długość zadrzewienia liniowego w Twoim gospodarstwie wynosi 30 m, współczynnik przekształcenia to 5, współczynnik ważenia to 2. Powierzchnia obszaru proekologicznego w tym przypadku wynosi:

$$30 \text{ m} * 5 * 2 = 300 \text{ m}^2$$

Przykład 2:

W Twoim gospodarstwie występuje strefa buforowa (EFA 6/9 między ściągiem i strefy buforowe) o szerokości 5 m i długości 40 m. Współczynnik przekształcenia to 6, współczynnik ważenia to 1,5. Powierzchnia obszaru proekologicznego w tym przypadku wynosi:

$$40 \text{ m} * 6 * 1,5 = 360 \text{ m}^2$$

Zasady matematyczne w wyznaczaniu obszarów proekologicznych:

Przeliczając powierzchnię obszaru proekologicznego, wyrażoną w m² na powierzchnię wyrażoną w arach, należy stosować następujące reguły zaokrągleń:

- w przypadku, gdy na trzecim miejscu po przecinku znajduje się cyfra większa lub równa 5, to cyfrę przed nią występującą zaokrąglamy w górę np. przed zaokrągleniem 5,5373 ha – po zaokrągleniu otrzymamy powierzchnię 5,54 ha lub przed zaokrągleniem 5,5353 ha – po zaokrągleniu otrzymamy powierzchnię 5,54 ha,
- w przypadku, gdy na trzecim miejscu po przecinku znajduje się cyfra mniejsza niż 5, to cyfrę przed nią występującą pozostawiamy bez zmian np. przed zaokrągleniem 5,5323 ha – po zaokrągleniu otrzymamy powierzchnię 5,53 ha lub przed zaokrągleniem 5,5723 ha – po zaokrągleniu otrzymamy powierzchnię 5,57 ha.

Obszary proekologiczne a jednolita płatność obszarowa

Nie każdy element proekologiczny kwalifikuje się do przyznania jednolitej płatności obszarowej

W poniższej tabeli określono elementy proekologiczne oraz wskazano, które z nich kwalifikują się do przyznania jednolitej płatności obszarowej.

Nazwa	Elementy EFA	Elementy EFA, które można wliczyć do powierzchni działki rolnej
EFA1	Grunty ugorowane	TAK: (mogą być również zaliczone jako uprawa w ramach praktyki dywersyfikacji upraw)
EFA2	Żywopłaty/pasy zadrzewione (metr bieżący)	NIE: chyba, że ich szerokość nie przekracza 2 m w obrębie działki rolnej (grunt orny)
EFA3	Drzewa wolnostojące w tym pomniki przyrody (sztuka)	TAK: bez względu na liczbę drzew na 1 ha powierzchni gruntów ornich
EFA4	Zadrzewienie liniowe (metr bieżący)	NIE
EFA5	Zagajniki śródpolne obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie	NIE: chyba, że łączna powierzchnia skupisk zadrzewień nie przekracza 0,01 ha
EFA6/9	Miedze śródpolne i strefy buforowe (metr bieżący)	TAK: o ile jest prowadzona działalność rolnicza
EFA7	Oczka wodne (metr kwadratowy)	NIE: chyba, że powierzchnia oczka wodnego jest mniejsza niż 100 m ² (element krajobrazu podlegający zachowaniu w ramach norm)
EFA8	Rowy (metr bieżący)	NIE: chyba, że szerokość rowu nie przekracza 2 m w obrębie działki rolnej (grunt orny)
EFA10	Pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (metr bieżący) bez produkcji	TAK
EFA11	Pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (metr bieżący) z produkcją	TAK
EFA12	Obszary z zagajnikami o krótkiej rotacji, na których nie stosuje się środków ochrony roślin oraz stosuje się nawożenie zgodnie z przepisami rozporządzenia dotyczącego EFA (metr kwadratowy)	TAK: kwalifikują się gatunki z rodzaju wierzbza (<i>Salix sp.</i>), brzoza (<i>Betula sp.</i>) i topola czarna (<i>Populus nigra</i>) i jej krzyżówki
EFA13	Obszary zalesione po 2008 r. (metr kwadratowy)	TAK: Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne (PROW 2007–2013), Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów (PROW 2014–2020). Dotyczy gruntów zalesionych, które zapewniły w roku 2008 prawo do jednolitej płatności obszarowej
EFA14a	Obszary z międzyplonami lub okrywą zieloną – międzyplon ścierniskowy (metr kwadratowy)	NIE
EFA14b	Obszary z międzyplonami lub okrywą zieloną – międzyplon ozimy (metr kwadratowy)	NIE
EFA14c	Wsiewki traw lub roślin bobowatych drobnonasiennych w plon główny (metr kwadratowy)	NIE
EFA15	Obszary objęte uprawami wiążącymi azot (metr kwadratowy)	TAK: (mogą być również zaliczone jako uprawa w ramach praktyki dywersyfikacji upraw)

Przyznanie płatności w przypadku: przekazania gospodarstwa rolnego, śmierci rolnika, rozwiązania albo przekształcenia rolnika albo wystąpienia innego zdarzenia prawnego

W przypadku przekazania gospodarstwa rolnego płatności bezpośrednie, o które ubiegał się przekazujący, są przyznawane przejmującemu, jeżeli:

- przekazanie zostało dokonane nie później niż do 31 maja roku złożenia wniosku o przyznanie tych płatności,
- spełnia on warunki do przyznania danej płatności, z tym że w przypadku ubiegania się o płatności związane do zwierząt, warunek posiadania zwierząt uznaje się za spełniony, jeżeli zwierzęta objęte wnioskiem złożonym przez przekazującego były w posiadaniu przekazującego lub przejmującego przez okres, w jakim posiadanie zwierząt jest warunkiem przyznania płatności,
- przejmujący złoży wniosek do 2 lipca 2018 r. (z uwagi na fakt, że 30 czerwca przypada w sobotę).

W przypadku śmierci rolnika, która nastąpiła w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tych płatności, płatności bezpośrednie przysługują jego spadkobiercy, jeżeli:

- grunty objęte wnioskiem o przyznanie płatności obszarowych były w posiadaniu rolnika lub jego spadkobiercy 31 maja roku złożenia tego wniosku,
- zwierzęta objęte wnioskiem o przyznanie płatności związanych do zwierząt były w posiadaniu rolnika lub jego spadkobiercy przez okres, w jakim posiadanie zwierząt jest warunkiem przyznania tych płatności,
- spełnia on warunki do przyznania danej płatności.

W przypadku rozwiązania albo przekształcenia podmiotu, który złożył wniosek o płatności albo wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne (z wyłączeniem przypadku dotyczącego przekazania gospodarstwa rolnego, w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tych płatności), płatności bezpośrednie przysługują następcy prawnemu, jeżeli:

- grunty objęte wnioskiem o przyznanie płatności obszarowych, były w posiadaniu rolnika lub jego następcy prawnego 31 maja roku złożenia wniosku,
- zwierzęta, które były objęte wnioskiem o przyznanie płatności związanych do zwierząt, były w posiadaniu podmiotu lub jego następcy prawnego przez okres, w jakim posiadanie zwierząt jest warunkiem przyznania tych płatności,
- spełnia on warunki do przyznania danej płatności.

Jeżeli po złożeniu wniosku o przyznanie płatności nastąpi przekazanie gospodarstwa przed 31 maja, przejmujący powinien złożyć wniosek o przyznanie płatności do 2 lipca 2018 roku z uwagi na fakt, że 30 czerwca 2018 roku przypada w sobotę.

Jeżeli do dnia doręczenia decyzji w sprawie przyznania płatności nastąpi śmierć rolnika, spadkobierca składa wniosek o przyznanie płatności w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

Jeżeli do dnia doręczenia decyzji w sprawie przyznania płatności nastąpi rozwiązanie albo przekształcenie podmiotu, który złożył wniosek o płatności albo wystąpienie innego zdarzenia prawnego, następca jest zobowiązany do złożenia wniosku o przyznanie płatności w terminie 3 miesięcy od tego zdarzenia.

W kontrolach realizowanych przez ARiMR na obszarze całego gospodarstwa rolnego, na działkach zadeklarowanych we wniosku, zgłoszonych oraz niezgłoszonych do płatności, sprawdzane jest przestrzeganie norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska oraz wymogów podstawowych w zakresie zarządzania, obejmujących wymagania dotyczące: ochrony dzikiego ptactwa, ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego, zdrowia roślin oraz bezpieczeństwa żywności w odniesieniu do produkcji roślinnej.

W kontrolach realizowanych przez Inspekcję Weterynaryjną sprawdzane jest przestrzeganie wymogów dotyczących bezpieczeństwa żywności w odniesieniu do produkcji zwierzęcej, identyfikacji i rejestracji zwierząt, chorób zwierząt, dobrostanu zwierząt.

Zwolnieni z kontroli są rolnicy uczestniczący w systemie dla małych gospodarstw.

Normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, ukierunkowane na wzmocnienie standardów w zakresie ochrony środowiska oraz zmian klimatu, obejmują działania mające na celu:

- utrzymanie poziomu materii organicznej gleby poprzez stosowanie odpowiednich praktyk, w tym zakaz wypalania gruntów rolnych,
- przeciwdziałanie erozji gleby poprzez utrzymywanie na co najmniej 30% powierzchni gruntów ornych położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, wchodzących w skład gospodarstwa rolnego okrywy ochronnej gleby (okrywa roślinna, ściernisko, resztki poźniwne rośliny przedplonowej, mulcz), co najmniej w terminie od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego kolejnego roku,
- nie wykorzystywanie pod uprawę roślin wymagających utrzymywania redlin wzdłuż stoku lub jako ugor czarny gruntów ornych położonych na stokach o nachyleniu powyżej 20° (można je wykorzystywać pod uprawę roślin wieloletnich, z okrywą roślinną lub ściółką w międzyrzędziach),
- zachowanie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych poprzez zachowanie określonych odległości nawożenia od cieków wodnych,
- właściwe zarządzanie zasobami wodnymi w rolnictwie: posiadanie pozwolenia wodnoprawnego podczas nawadniania gruntów rolnych wodami w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę lub poboru wód podziemnych lub powierzchniowych w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę w celu nawadniania,
- ochronę wód podziemnych przed zanieczyszczeniem poprzez przestrzeganie zakazu dotyczącego bezpośrednich zrzutów do wód podziemnych, zapobieganie pośredniemu zanieczyszczeniu wód podziemnych poprzez zrzut na powierzchnię gruntu i przesiąkanie przez glebę substancji niebezpiecznych,
- zachowanie cech krajobrazu obejmujących: oczka wodne, rowy, pomniki przyrody w postaci zadrzewień liniowych, grupowych lub pojedynczych, zakaz przycinania żywopłotów i drzew w okresie wylęgu i chowu ptaków.

W 2018 roku na terenie całego kraju obowiązuje program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Wymagania z programu działań wchodzi w zakres wymogów wzajemnej zgodności, których należy przestrzegać. Program działań zawiera środki służące ograniczeniu odpływu azotanów ze źródeł rolniczych oraz sposób postępowania w zakresie praktyki rolniczej, w szczególności związanej z procesami nawożenia, gospodarki nawozami w gospodarstwach rolnych, z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik.

Środki, o których mowa powyżej, obejmują w szczególności:

- ograniczenie rolniczego wykorzystania nawozów, w tym sposoby i warunki nawożenia na glebach zamarynżowanych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem, w pobliżu wód powierzchniowych i na terenach o dużym nachyleniu,
- zachowanie równowagi między możliwym do przewidzenia zapotrzebowaniem upraw na azot a zasileniem upraw azotem z gleby oraz z nawożenia,
- wskazanie okresów, w których dozwolone jest rolnicze wykorzystanie nawozów oraz określenie dawek nawozów i sposobów nawożenia,

- określenie warunków, w których wykorzystanie niektórych rodzajów nawozów jest zabronione,
- określenie warunków przechowywania odchodów zwierzęcych, w tym powierzchni i pojemności urządzeń do ich przechowywania,
- informacje o prawidłowym planowaniu nawożenia azotem poszczególnych roślin,
- określenie listy upraw intensywnych,
- określenie współczynników przeliczeniowych sztuk rzeczywistych zwierząt gospodarskich na duże jednostki przeliczeniowe,
- określenie sposobu obliczania sztuk przelotowych i stanu średniorocznego,
- określenie sposobu obliczania minimalnej wielkości miejsc do przechowywania odchodów zwierzęcych,
- określenie średniorocznych wielkości produkcji odchodów zwierzęcych i koncentracji zawartego w nich azotu w zależności od gatunku zwierzęcia gospodarskiego, jego wieku i wydajności oraz systemu utrzymania,
- określenie sposobu obliczania dawki nawozów azotowych mineralnych,
- określenie maksymalnej dawki nawozów azotowych dla upraw w plonie głównym,
- określenie sposobu ustalania wielkości rocznej dawki odchodów zwierzęcych wykorzystywanych rolniczo zawierającej nie więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych,
- określenie sposobu dokumentowania wymagań z programu działań,
- wskazanie harmonogramu rzeczowego i czasowego realizacji programu.

Rolnicy, których gospodarstwa rolne lub ich część są położone na obszarze Natura 2000, są zobowiązani do przestrzegania wymagań obligatoryjnych wynikających z planów zadań ochronnych albo planów ochrony w zakresie dotyczącym gatunków ptaków objętych ochroną (dyrektywa ptasia) i/lub siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną (dyrektywa siedliskowa).

Ponadto bez stosownego pozwolenia zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000.

Na obszarze całego kraju obowiązuje również rolników przestrzeganie zakazu niszczenia siedlisk i ostoi będących obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania ptaków podlegających ochronie.

Ponadto w strefach ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków zabrania się wycinania drzew lub krzewów, dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków, wznoszenia obiektów, instalacji i urządzeń. Zakaz ten nie dotyczy osób posiadających zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska na dokonanie tych czynności.

Ponadto rolnicy, którzy stosują środki ochrony roślin, zobowiązani są do:

- stosowania wyłącznie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu,
- stosowania i przechowywania środków ochrony roślin zgodnie z etykietą,
- posiadania aktualnego zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin,
- stosowania środków ochrony roślin wyłącznie sprzętem sprawnym technicznie (wymagana jest faktura zakupu dla opryskiwaczy nie starszych niż 5 lat lub potwierdzenie sprawności opryskiwacza wystawione przez właściwą stację kontroli dla pozostałych).

Natomiast rolnicy, którzy wprowadzają do obrotu żywność w zakresie podstawowej produkcji roślinnej, zobowiązani są do:

- zapewnienia identyfikowalności żywności dostarczanej rolnikowi i tej, którą rolnik dostarczał na rynek (z wyjątkiem żywności dostarczonej bezpośrednio konsumentowi końcowemu lub zakładom prowadzącym handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego), w szczególności poprzez prowadzenie i przechowywanie dokumentacji dotyczącej kupna i sprzedaży,
- stosowania środków biobójczych zgodnie z oznakowaniem lub etykietą i prowadzenia dokumentacji dotyczącej ich stosowania,
- natychmiastowego przeprowadzenia postępowania mającego na celu wycofanie z rynku żywności oraz powiadomienia o tym konsumentów, w przypadku stwierdzenia, że wyprodukowana żywność jest niezgodna z wymogami bezpieczeństwa żywności.

Szczegółowy wykaz obowiązujących norm i wymogów wzajemnej zgodności na 2018 rok jest zamieszczony na stronie internetowej ARiMR www.arimr.gov.pl

Tabela 1.

Przykładowe gatunki roślin kwalifikujące się do kategorii „trawy lub inne pastewne rośliny zielne”.

Przykładowe gatunki roślin	
✓ koniczyna biała (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ kostrzewa szczeciniasta
✓ koniczyna białoróżowa (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ kostrzewa trzcinowa
✓ koniczyna czerwona (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ kupkówka pospolita
✓ koniczyna egipska (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ mietlica biaława
✓ koniczyna krwistoczerwona (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ mietlica pospolita
✓ koniczyna perska (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ mietlica psia
✓ lucerna chmielowa (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ mietlica rozłogowa
✓ lucerna mieszańcowa (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ mozga kanaryjska/kanar
✓ lucerna sierpowata (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ rajgras wyniosły/rajgras francuski
✓ lucerna siewna (wyłącznie w mieszance z trawą)	✓ stokłosa bezostna
✓ łąka przemiana	✓ stokłosa uniolowata
✓ mieszanka jednoroczna traw	✓ tymotka kolankowata
✓ mieszanka jednoroczna traw z motylkowatymi drobnonasiennymi	✓ tymotka łąkowa
✓ mieszanka wieloletnia traw	✓ wiechlina błotna
✓ mieszanka wieloletnia traw z motylkowatymi drobnonasiennymi	✓ wiechlina gajowa
✓ pastwisko przemienne	✓ wiechlina łąkowa
✓ festulolium	✓ wiechlina zwyczajna
✓ kostrzewa czerwona	✓ życica mieszańcowa/rajgras oldenburski
✓ kostrzewa łąkowa	✓ życica trwała/rajgras angielski
✓ kostrzewa nitkowata	✓ życica wielokwiatowa westerwoldzka/rajgras holenderski
✓ kostrzewa owcza	✓ życica wielokwiatowa/rajgras włoski

Tabela 2.

Wykaz roślin uprawianych a rodzaj wg klasyfikacji botanicznej.

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)
anyż (biedrzynek anyż)	anyż (biedrzynek anyż)	narcyz trąbkowy	narcyz
arnika łąkowa	arnika	nasturcja większa	nasturcja
aster chiński	aster	nawłóć pospolita	nawłóć pospolita
babka lancetowata	babka	nostrzyk biały	nostrzyk
babka płesznik		nostrzyk żółty	
barbula szara	barbula	ogórecznik lekarski	ogórecznik lekarski
batat, słodki ziemniak	bataty	oman wielki	oman wielki
bazylia pospolita	bazylia pospolita	orlik pospolity	orlik pospolity
bergenia grubolistna	bergenia grubolistna	ostropest plamisty	ostropest plamisty
bodziszek iberyjski	bodziszek	ostróżeczka ogrodowa	ostróżeczka ogrodowa
bodziszek leśny		ostrzeń pospolity	
burak cukrowy	burak	owies bizantyjski	owies
burak ćwikłowy		owies nagi/owies nagoziarnisty jary	
burak liściowy, boćwina		owies siewny	
burak pastewny		owies szorstki	

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)
bylica boże drzewko	bylica	pasternak zwyczajny	pasternak zwyczajny
bylica estragon		pietruszkę korzeniową	pietruszkę
bylica piołun		pietruszkę naciową	
chaber bławatek	chaber	pięciornik kurze ziele	pięciornik kurze ziele
chaber driakiewnik		pluskwica cuchnąca	pluskwica cuchnąca
chaber górski		pokrzywa zwyczajna	pokrzywa zwyczajna
chaber nardeński		poziomka	poziomka
chaber wielkogłówny		truskawka	
ciecierzyca pospolita	ciecierzyca	malwa czarna	prawoślaz
cykoria siewna (korzeniowa)	cykoria	prawoślaz lekarski	
cykoria warzywna (liściowa, sałatowa)		proso	proso
endywia eskariola		pajza	
endywia kędzierzawa		przelot pospolity	przelot pospolity
cynia wytworna	cynia	pszczelnik mołdawski	pszczelnik
czarnuszka siewna	czarnuszka	pszenica orkisz- jara	pszenica orkisz
czarnuszka damasceńska		pszenica płaskurka – jara	
czarnuszka orientalna		pszenica samopsza – jara	
cząber górski	cząber	pszenica twarda – jara	pszenica jara
cząber ogrodowy		pszenica zwyczajna – jara	
cebula kartoflanka	czosnek	pszenica orkisz- f. ozima	pszenica orkisz
cebula perłowa		pszenica płaskurka – f. ozima	
cebula wielopiętrowa		pszenica samopsza -f. ozima	
cebula zwyczajna		pszenica twarda – f.ozima	
czosnek		pszenica zwyczajna – f.ozima	
czosnek niedźwiedzi		pszenżyto jare	pszenżyto jare
por		pszenżyto ozime	pszenżyto ozime
rokambuł		przewiercień okrągłolistny	przewiercień
siedmiolatka		rdest wężownik	rdest
szalotka		rezeda wonna	rezeda
szczypiorek	rezeda żółta		
dalia zmienna	dalia	roszpunka warzywna	roszpunka warzywna
drapacz lekarski	drapacz lekarski	rozchodnikowiec okazały	rozchodnikowiec/ rozchodnik
driakiew purpurowa	driakiew	roźnik przerośnięty	roźnik
dzielżan jesienny	dzielżan	różeniec górski	różeniec górski
dziewanna wielkokwiatowa	dziewanna wielkokwiatowa	rumian rzymski (szlachetny)	rumian rzymski (szlachetny)

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)
arcydzięgiel litwor	dzięgiel	rumianek pospolity	rumianek pospolity
dzięgiel leśny		ruta zwyczajna	ruta zwyczajna
dziurawiec zwyczajny	dziurawiec zwyczajny	rutewka orlikolistna	rutewka
dzwonek ogrodowy	dzwonek	rutwica lekarska	rutwica
molucella, dzwonki irlandzkie	dzwonki irlandzkie	rutwica wschodnia	
eszolcja kalifornijska	eszolcja	rzepik pospolity	rzepik pospolity
facelia błękitna	facelia	salsefia	salsefia
facelia dzwonekowata		sałata głowiasta masłowa	sałata
fasola wielokwiatowa	fasola	sałata głowiasta krucha	
fasola zwykła karłowa		sałata listkowa (rozetowa)	
fasola zwykła tyczna		sałata łodygowa	
fiołek trójbarwny	fiołek trójbarwny	sałata rzymska	seler
glistnik jaskółcze ziele	glistnik jaskółcze ziele	seler korzeniowy	
gomfrena kulista	gomfrena	seler naciowy	
goździk brodaty	goździk	seradela uprawna	seradela uprawna
goździk ogrodowy		serdecznik pospolity	serdecznik pospolity
grindelia szorstka	grindelia szorstka	siekiernica górską	siekiernica górską
groch siewny (jadalny i pastewny – peluszką)	groch	siwiec żółty	siwiec żółty
groch zwyczajny łuskowy		skorzonera	skorzonera
groch zwyczajny cukrowy		słonecznik oleisty	słonecznik
łędźwian	groszek (łędźwian)	słonecznik pastewny	
groszek leśny		topinambur	
groszek pachnący		soczewica jadalna	soczewica jadalna
gryka	gryka	soja zwyczajna	soja zwyczajna
hyzop lekarski	hyzop lekarski	sorgo techniczne	sorgo
jasnota biała	jasnota	sorgo zwyczajne	
jeżówka purpurowa	jeżówka purpurowa	trawa sudańska	
jęczmień jary	jęczmień jary	sparceta piaskowa	sparceta
jęczmień ozimy	jęczmień ozimy	sparceta (esparceta) siewna	
jęczyczka pomarańczowa	jęczyczka	stewia rebaudiana	stewia
kard hiszpański	karczoch	suchlin różowy	suchlin
karczoch zwyczajny		suchokwiat roczny	suchokwiat roczny
kminek zwyczajny	kminek zwyczajny	szałwia lekarska	szałwia
kocanki ogrodowe	kocanki ogrodowe	szałwia okrągowa	
kocanki piaskowe	kocanki piaskowe	szałwia omączona	
kolendra siewna	kolendra siewna	szałwia lśniąca	
komonica błotna	komonica	szałwia powabna	

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)
komonica zwyczajna	komonica	szanta zwyczajna	szanta zwyczajna
komosa ryżowa, quinoa	komosa ryżowa, quinoa	szarłat wiechowaty	szarłat
koniczyna biała	koniczyna	szarłat zwisły	
koniczyna białoróżowa		szarłat	
koniczyna egipska (aleksandryjska)		szczęć leśna	szczęć
koniczyna krwistoczerwona		szczęć sukiennicza	
koniczyna łąkowa (czerwona)		szczodrak krokoszowy (leuzea)	szczodrak krokoszowy
koniczyna perska		szpinak nowozelandzki	szpinak nowozelandzki
konopie siewne		konopie siewne	szpinak warzywny (zwyczajny)
konwalia majowa	konwalia majowa	ślaz dziki	ślaz
koper ogrodowy	koper ogrodowy	ślaz maurytański	
koper włoski (fenkuł)	koper włoski	ślazowiec pensylwański	ślazowiec pensylwański
kosmos żółty	kosmos	ślazówka ogrodowa	ślazówka
kosmos podwójnie pierzasty		ślazówka turyngska	
kozieradka pospolita	kozieradka pospolita	festulolium	trawy
koźłek lekarski	koźłek lekarski	kostrzewa czerwona	
kraspedia kulista	kraspedia	kostrzewa łąkowa	
krokosz barwierski	krokosz barwierski	kostrzewa nitkowata	
krwawnica pospolita	krwawnica	kostrzewa owcza	
krwawnik pospolity	krwawnik pospolity	kostrzewa szczeciniasta	
krwiściąg mniejszy	krwiściąg	kostrzewa trzcinowa	
kuklik zwisły	kuklik	kupkówka pospolita	
kukurydza cukrowa	kukurydza	mietlica biaława	
kukurydza pękająca		mietlica pospolita	
kukurydza woskowata		mietlica psia	
kukurydza zwyczajna		mietlica rozłogowa	
lawenda wąskolistna	lawenda wąskolistna	mozga kanaryjska/kanar	
lebiodka pospolita (oregano)	lebiodka (oregano)	rajgras wyniosły/rajgras francuski	
majeranek ogrodowy		stokłosa bezostna	
len oleisty	len	stokłosa uniolowata	
len włóknisty		tymotka kolankowata	
len wielkokwaitowy		tymotka łąkowa	
lepiężnik różowy	lepiężnik różowy	wiechlina błotna	
Inica (Inianka) pospolita	Inica	wiechlina gajowa	
lobularia nadmorska	lobularia	wiechlina łąkowa	

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)
lonas roczny	lonas	wiechlina zwyczajna	
lubczyk ogrodowy	lubczyk ogrodowy	życica mieszańcowa/rajgras oldenburski	
lucerna chmielowa (nerkowata)		życica trwała/rajgras angielski	trawy
lucerna mieszańcowa	lucerna	życica wielokwiatowa westerwoldzka/rajgras holenderski	
lucerna sierpowata		życica wielokwiatowa/rajgras włoski	
lucerna siewna		trybula leśna	trybula leśna
lukrecja gładka	lukrecja	trędownik bulwiasty	trędownik
łopian większy	łopian większy	trojeść krwista	trojeść
łubin biały		tulipan ogrodowy	tulipan
łubin wąskolistny	łubin	tysiącznik pospolity	tysiącznik pospolity
łubin żółty		werbena pospolita	werbena pospolita
łyszczec wiechowaty	łyszczec	wierzbownica drobnokwiatowa	wierzbownica drobnokwiatowa
łyszczec wytworny		wierzbówka kiprzyca	wierzbówka kiprzyca
macierzanka piaskowa		wiesiołek dwuletni	wiesiołek
macierzanka zwyczajna	macierzanka	wiesiołek dziwny	
tymianek pospolity (właściwy)		wiesiołek lamarka	
mak lekarski		wilczomlec białobrzegi	wilczomlec
mak wschodni	mak	wilżyna ciernista	wilżyna ciernista
mak nagołodygowy		ber (włośnica)	włośnica
marchew jadalna		proso węgierskie (mohar)	wrotycz (złocień) maruna
marchew pastewna	marchew	wrotycz (złocień) maruna	
marzanka wonna	marzanka wonna	bobik	wyka (jara) *
marzanna barwierska	marzanna barwierska	bób	
melisa lekarska	melisa lekarska	wyka siewna	
mięta okrągłolistna		wyka kosmata	wyka (ozima)
mięta długolistna	mięta	wyżlin większy	wyżlin
mięta kędzierzawa		zatrwan wrębny	zatrwan
mięta pieprzowa		zatrwan Suworowa	
mikołajek płaskolistny	mikołajek	złocień trójbarwny	złocień
miłek wiosenny	miłek wiosenny	złocień wieńcowy	
miodunka plamista	miodunka plamista	złocień dalmatyński	
mniszek lekarski	mniszek lekarski	złociszek oskrzydłony	złociszek
mydlnica lekarska	mydlnica lekarska	żeń-szeń prawdziwy	żeń-szeń prawdziwy
niecierpek balsamina	niecierpek	żmijowiec zwyczajny	żmijowiec zwyczajny

Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	Roślina uprawna	Uprawa (rodzaj)	
nagietek lekarski	nagietek lekarski	żyto jare	żyto jare	
naparstnica purpurowa	naparstnica	żyto krzyca	żyto ozime	
naparstnica wełnista		żyto ozime		
<i>Kapustowate (Brassicaceae)</i>				
gorczyca biała	gorczyca biała	kapusta chińska	kapusta właściwa	
gorczyca czarna	gorczyca czarna	kapusta pekińska		
gorczyca sarepska	gorczyca sarepska	rzepa ścierniskowa		
brukiew	kapusta rzepak – jary	katran abisyński	katran abisyński	
rzepak jary		lewkonía letnia	lewkonía	
rzepak ozimy	kapusta rzepak – ozimy	Inianka siewna (Inicznik)	Inianka siewna (Inicznik)	
brokuł włoski	kapusta warzywna	lewkonía dwurożna	maciejka	
jarmuż		miesiącznica roczna	miesiącznica	
kalafior		rokieta siewna (ogrodowa)	rokieta	
kalarepa		rukiew wodna	rukiew	
kapusta brukselska		perko	rzepik ozimy	
kapusta głowiasta biała		rzepik		
kapusta głowiasta czerwona		pieprzycza siewna (rzeżucha ogrodowa)	rzeżucha ogrodowa	
kapusta pastewna		rzodkiew czarna	rzodkiew	
kapusta włoska		rzodkiew oleista		
		rzodkiewka		
<i>Dyniowate (Cucurbitaceae)</i>				
arbuz (kawon)		arbuz (kawon)	dynia figolistna	dynia figolistna
cukinia		dynia zwyczajna	dynia olbrzymia	dynia olbrzymia
dynia oleista	dynia piżmowa		dynia piżmowa	
dynia pastewna	ogórek kiwano		kiwano	
dynia zwyczajna	melon		melon	
kabaczek	ogórek		ogórek	
patison	dynia figolistna		dynia figolistna	
dynia ozdobna	dynia olbrzymia		dynia olbrzymia	
<i>Psiankowate (Solanaceae)</i>				
bieluń dziedzierzawa	bieluń dziedzierzawa	pokrzyk wilcza jagoda	pokrzyk wilcza jagoda	
bieluń indiański	bieluń indiański	pomidor	pomidor	
lulek czarny	lulek czarny	pomidor skórzasty	pomidor skórzasty	
oberżyna (bakłażan)	oberżyna (bakłażan)	rodzynek brazylijski	rodzynek brazylijski	
papryka roczna	papryka roczna	tytoń	tytoń	
		ziemniak	ziemniak	

Tabela 3.

Przykładowa lista gatunków, z których możliwe jest tworzenie mieszanek zaliczanych do obszarów proekologicznych (EFA).

Lp.	Rośliny uprawne przydatne w uprawie jako międzyplony		
	Roślina	Czas uprawy	Grupa uprawna
1	pszenica zwyczajna jara	UR	Zbożowe
2	pszenica zwyczajna ozima	UR	Zbożowe
3	pszenżyto jare	UR	Zbożowe
4	pszenżyto ozime	UR	Zbożowe
5	żyto jare	UR	Zbożowe
6	żyto ozime	UR	Zbożowe
7	owies	UR	Zbożowe
8	jęczmień jary	UR	Zbożowe
9	jęczmień ozimy	UR	Zbożowe
10	mieszanka zbożowa	UR	Zbożowe
11	gorczyca biała, czarna, brązowa	UR	Oleiste
12	rzepak jary	UR	Oleiste
13	rzepak ozimy	UR	Oleiste
14	rzepik	UR	Oleiste
15	rzodkiew oleista	UR	Oleiste
16	perko (Brachina)	UR	Pastewne
17	rzepa pastewna	UR	Pastewne
18	słonecznik pastewny	UR	Pastewne
19	facelia błękitna	UR	Miododajne
20	gryka zwyczajna	UR	Pozostałe polowe
21	proso	UR	Pozostałe polowe
22	sorgo	UR	Pozostałe polowe
23	kukurydza	UR	Pozostałe polowe
24	łubin biały	UR	Bobowate grubonasienne
25	łubin wąskolistny	UR	Bobowate grubonasienne
26	łubin żółty	UR	Bobowate grubonasienne
27	groch siewny	UR	Bobowate grubonasienne
28	peluszka	UR	Bobowate grubonasienne
29	bobik	UR	Bobowate grubonasienne
30	seradela uprawna	UR	Bobowate grubonasienne
31	soja zwyczajna	UR	Bobowate grubonasienne
32	esparceta siewna	UW	Bobowate drobnonasienne
33	komonica zwyczajna	UW	Bobowate drobnonasienne
34	komonica błotna	UW	Bobowate drobnonasienne
35	koniczyna biała	UW	Bobowate drobnonasienne
36	koniczyna białoróżowa	UW	Bobowate drobnonasienne
37	koniczyna czerwona	UW	Bobowate drobnonasienne
38	koniczyna egipska (aleksandryjska)	UW	Bobowate drobnonasienne
39	koniczyna krwistoczerwona	UR	Bobowate drobnonasienne
40	koniczyna perska	UR	Bobowate drobnonasienne
41	lucerna chmielowa (nerkowata)	UW	Bobowate drobnonasienne
42	lucerna mieszańcowa	UW	Bobowate drobnonasienne
43	lucerna sierpowata	UW	Bobowate drobnonasienne
44	lucerna siewna	UW	Bobowate drobnonasienne
45	nostrzyk biały	UR	Bobowate drobnonasienne
46	nostrzyk żółty (lekarski)	UD	Bobowate drobnonasienne
47	przelot pospolity	UW	Bobowate drobnonasienne
48	mieszanka traw (mieszanki jedno - i wielogatunkowe)	UR	Pastewne

UR – uprawa roczna, UW – uprawa wieloletnia, UD – uprawa dwuletnia

Tabela 4.**Przykładowa lista gatunków roślin bobowatych drobnonasiennych, które mogą być uprawiane jako wsiewka w uprawę główną.**

Lp.	Rośliny bobowate
1	seradela
2	komonica błotna
3	komonica zwyczajna
4	koniczyna biała
5	koniczyna białoróżowa
6	koniczyna czerwona
7	koniczyna krwistoczerwona
8	koniczyna perska
9	lucerna chmielowa
10	lucerna mieszańcowa
11	lucerna sierpowata
12	lucerna siewna
13	nostrzyk biały
14	rutwica wschodnia

Mamy nadzieję, że przedstawione w tej broszurze informacje, poszerzają Państwa wiedzę niezbędną do ubiegania się o poszczególne płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Jeśli jednak pojawią się jakiegokolwiek pytania, prosimy o kontakt z nami.

Informacje kontaktowe

Adres: Centrala ARiMR, Poleczki 33, 02-822 Warszawa

Telefon: 800 38 00 84, Fax: 22 318 53 30

E-mail: info@arimr.gov.pl

Uwaga: Niniejsza publikacja ma charakter wyłącznie informacyjny i nie zastępuje przepisów prawa. Jej treść nie może być podstawą do jakichkolwiek roszczeń prawnych. Po opublikowaniu broszury stan prawny może ulec zmianie w wyniku ustanowienia przepisów prawa krajowego. Aktualne informacje są dostępne na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl.

WAŻNE DATY W ROKU 2018

STYCZEŃ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
1	1	2	3	4	5	6	7
2	8	9	10	11	12	13	14
3	15	16	17	18	19	20	21
4	22	23	24	25	26	27	28
5	29	31					

Rozpoczęcie realizacji norm i wymogów wzajemnej zgodności.

ARiMR rozpoczyna przyjmowanie oświadczeń potwierdzających brak zmian w stosunku do roku poprzedniego.

LUTY

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
5				1	2	3	4
6	5	6	7	8	9	10	11
7	12	13	14	15	16	17	18
8	19	20	21	22	23	24	25
9	26	27	28				

MARZEC

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
9				1	2	3	4
10	5	6	7	8	9	10	11
11	12	13	14	15	16	17	18
12	19	20	21	22	23	24	25
13	26	27	28	29	30	31	

Końcowy termin przyjmowania oświadczeń potwierdzających brak zmian w stosunku do roku poprzedniego.

Początek składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich na rok 2018 – eWniosekPlus.

KWIECIEŃ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
13							1
14	2	3	4	5	6	7	8
15	9	10	11	12	13	14	15
16	16	17	18	19	20	21	22
17	23	24	25	26	27	28	29
18	30						

MAJ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
18		1	2	3	4	5	6
19	7	8	9	10	11	12	13
20	14	15	16	17	18	19	20
21	21	22	23	24	25	26	27
22	28	29	30	31			

Końcowy termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich i załączników do wniosków (bez stosowania zmniejszeń płatności).

Posiadanie gospodarstwa.

CZERWIEC

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
22					1	2	3
23	4	5	6	7	8	9	10
24	11	12	13	14	15	16	17
25	18	19	20	21	22	23	24
26	25	26	27	28	29	30	

Końcowy termin składania zmian do wniosków o przyznanie płatności (bez stosowania zmniejszeń płatności).

Ostateczny termin składania zmian do wniosków oraz uzupełniania braków (z zastosowaniem zmniejszenia należnych płatności).

WAŻNE DATY W ROKU 2018

LIPIEC

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
26							1
27	2	3	4	5	6	7	8
28	9	10	11	12	13	14	15
29	16	17	18	19	20	21	22
30	23	24	25	26	27	28	29
31	30	31					

Początkowy termin siewu międzyplonów ścierniskowych i międzyplonów ozimych.

W przypadku międzyplonu ścierniskowego:

- stały termin wysiewu oraz stały termin utrzymania lub
- indywidualne podejście, tj. wysiew od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia i utrzymanie przez (co najmniej) 8 tygodni od dnia wysiewu mieszanki + złożenie oświadczenia do BP ARiMR w terminie 7 dni od dnia wysiania.

Ostateczny termin składania wniosków o przyznanie płatności w przypadku przekazania gospodarstwa.

Końcowy termin na przeprowadzenie zabiegu agrotechnicznego mającego na celu usunięcie lub zniszczenie niepożądaney roślinności.

WRZESIEŃ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
35						1	2
36	3	4	5	6	7	8	9
37	10	11	12	13	14	15	16
38	17	18	19	20	21	22	23
39	24	25	26	27	28	29	30

Końcowy termin siewu międzyplonów ścierniskowych.

SIERPIEŃ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
31			1	2	3	4	5
32	6	7	8	9	10	11	12
33	13	14	15	16	17	18	19
34	20	21	22	23	24	25	26
35	27	28	29	30	31		

Końcowy termin na złożenie oświadczenia o wystąpieniu z systemu dla małych gospodarstw (po tym terminie oświadczenie może złożyć spadkobierca lub następca prawny rolnika).

Końcowy termin siewu międzyplonów ozimych.

Minimalny termin utrzymania międzyplonów ścierniskowych.

PAŹDZIERNIK

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
40	1	2	3	4	5	6	7
41	8	9	10	11	12	13	14
42	15	16	17	18	19	20	21
43	22	23	24	25	26	27	28
44	29	30	31				

LISTOPAD

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
44				1	2	3	4
45	5	6	7	8	9	10	11
46	12	13	14	15	16	17	18
47	19	20	21	22	23	24	25
48	26	27	28	29	30		

Rozpoczęcie realizacji płatności bezpośrednich za rok 2018.

15 lutego 2019 r. – minimalny termin utrzymania międzyplonów ozimych.

GRUDZIEŃ

	Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	Sb	Nd
48						1	2
49	3	4	5	6	7	8	9
50	10	11	12	13	14	15	16
51	17	18	19	20	21	22	23
52	24	25	26	27	28	29	30

NOTATKI

Oddziały Regionalne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Dolnośląski Oddział Regionalny

ul. Giełdowa 8
52-438 Wrocław
Tel. 71 369 74 00

Podkarpacki Oddział Regionalny

al. Rejtana 36
35-310 Rzeszów
Tel. 17 875 60 00

Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny

ul. Dąbrowskiego 4
87-100 Toruń
Tel. 56 619 83 00

Podlaski Oddział Regionalny

ul. Nowa 2
18-400 Łomża
Tel. 86 215 63 11

Lubelski Oddział Regionalny

Elizówka 65 a k/Lublina
21-003 Ciecierzyn
Tel. 81 756 88 10

Pomorski Oddział Regionalny

ul. Kołłątaja 1
81-332 Gdynia
Tel. 58 668 60 00

Lubuski Oddział Regionalny

al. Zjednoczenia 104
65-120 Zielona Góra
Tel. 68 329 27 00

Śląski Oddział Regionalny

ul. J. Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
Tel. 34 378 28 00

Łódzki Oddział Regionalny

al. Piłsudskiego 84
92-202 Łódź
Tel. 42 675 67 00

Świętokrzyski Oddział Regionalny

ul. Warszawska 430
25-414 Kielce
Tel. 41 349 09 00

Małopolski Oddział Regionalny

ul. Lubicz 25
31-503 Kraków
Tel. 12 629 80 10

Warmińsko-Mazurski Oddział Regionalny

ul. Św. Wojciecha 2
10-038 Olsztyn
Tel. 89 521 09 20

Mazowiecki Oddział Regionalny

al. Jana Pawła II 70
00-175 Warszawa
Tel. 22 536 57 06

Wielkopolski Oddział Regionalny

ul. Strzeszyńska 36
60-479 Poznań
Tel. 61 845 38 33

Opolski Oddział Regionalny

ul. Wrocławska 170 G
45-836 Opole
Tel. 77 401 84 00

Zachodniopomorski Oddział Regionalny

ul. Szafera 10
71-245 Szczecin
Tel. 91 469 84 00